

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2014

Vít Kocián

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vít Kocián

Možnosti resocializace bezdomovců v Olomouci

Olomouc 2014

Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne 8. dubna 2014

.....
Vít Kocián

Děkuji doc. Mgr. Miroslavu Dopitovi, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytnutí řady dobrých rad a materiálových podkladů, jeho ochotu, vstřícnost a trpělivost, kterou mi věnoval a bez které by tato práce nevznikla. Dále děkuji pracovníkům Střediska Samaritán pro lidi bez domova v Olomouci a pracovníkům Azylového domu pro muže Statutárního města Olomouc, bez jejichž pomoci by má práce nevznikla.

Anotace

Jméno a příjmení:	Vít Kocián
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Možnosti resocializace bezdomovců v Olomouci
Název v angličtině:	Possibilities of re-socialization of homeless people in the Olomouc city
Anotace práce:	<p>Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s charakteristikou bezdomovectví a popsat přístupy k resocializaci bezdomovců, se zaměřením na možnosti nabízené pomoci bezdomovcům v Olomouci. V empirické části bakalářské práce v teorii popisují fenomén bezdomovectví, který je ilustrován pěti kazuistikami mužů, kteří se bezdomovci stali. K dosažení cíle vycházím ze studia odborné literatury a zdrojů, které mi posloužily k popisu základních kategorií. Uvádím důvody, proč se člověk stává bezdomovcem a jak se tento jeho stav v bezdomovectví může vyvíjet. Rovněž se zabývám způsoby pomoci bezdomovcům, snahami o jejich resocializaci, ale i konkrétními organizacemi poskytujícími pomoc a služby na území města Olomouce. Popisují, jak a jestli vůbec je možné na bezdomovce edukačně působit se zaměřením na problémové oblasti, které je přímo ohrožují, případně způsobily stav, ve kterém žijí, nebo tento stav zhoršují.</p>
Klíčová slova:	bezdomovectví, bezdomovec, Olomouc, resocializace, začlenění
Anotace v angličtině:	<p>Aim of this work is to acquaint the reader with the characteristics of homelessness and describe approaches to the re-socialization of homeless people, with a focus on the possibilities offered to help the homeless in Olomouc. In the empirical part of the thesis in the theory describes the phenomenon of homelessness, which is illustrated by five case studies of men who have become homeless. To achieve the goal I come from the study of literature and resources that helped me to describe the basic categories. Mention reasons why a person becomes homeless and how this condition in its homelessness may develop. Also on ways to help the homeless, the goal of re-socialization, but also specific organizations providing assistance and services in Olomouc. Describes how and if at all possible to act educationally homeless focusing on problem areas that directly threaten or cause the condition in which they live, or the condition worsens.</p>

Klíčová slova v angličtině:	homelessness, homeless, Olomouc, resocialization, integration
Přílohy vázané v práci:	<ul style="list-style-type: none"> - leták Terénního programu střediska Samaritán Olomouc - leták Nízkoprahového denního centra střediska Samaritán Olomouc - leták Noclehárny pro muže střediska Samaritán Olomouc - leták Noclehárny pro ženy střediska Samaritán Olomouc - leták Azylového domu pro muže střediska Samaritán Olomouc - leták Azylového domu pro ženy střediska Samaritán Olomouc - leták Ordinance praktického lékaře střediska Samaritán Olomouc
Rozsah práce:	63 stran
Jazyk práce:	český

OBSAH

Anotace	5
Úvod	8
1 Bezdomovectví a bezdomovec	9
1.1 Bezdomovectví a bezdomovec	9
1.2 Právní aspekty pojmů bezdomovectví a bezdomovec	10
1.3 Typologie bezdomovce	11
1.4 Formy bezdomovectví	13
1.5 Příčiny bezdomovectví	14
1.6 Kategorie lidí nejvíce ohrožené bezdomovectvím a jeho dopady	16
2 Socializace, resocializace a vzdělávání	18
2.1 Proces socializace a resocializace	18
2.2 Resocializace bezdomovců: stupně participace	19
2.3 Resocializace bezdomovců: návrat do komunity	21
2.4 Vzdělávání a bezdomovectví	24
3 Možnosti pomoci bezdomovcům v Olomouci	26
3.1 Statutární město Olomouc	27
3.2 Středisko Samaritán	30
3.3 Nový prostor	41
3.4 Vývoj v rámci služeb pomoci bezdomovcům	42
3.5 Vzdělávání bezdomovců	42
4 Bezdomovectví z pohledu bezdomovců	44
4.1 Výzkumná otázka	44
4.2 Postup výzkumu	44
4.3 Výzkumný vzorek	44
4.4 Kazuistiky	45
4.5 Zhodnocení šetření	51
Závěr	52
Seznam literatury a zdrojů	53
Seznam příloh	56

Úvod

Bezdomovectví je jeden z citelných společenských jevů, se kterým se setkal každý. Bezdomovectví jako takové je lidstvu známo již velmi dlouhou dobu, nicméně ve formě, která se dotýká každého z nás, je v České republice známé až od konce devadesátých let minulého století, kdy v naší zemi došlo k zásadním změnám. Problém bezdomovectví se s rozvojem společnosti stále prohlubuje a je proto nejvyšší čas začít si klást otázku jakými způsoby je možné rozvoj tohoto fenoménu co nejvíce a co nejdříve zmírnit a jak dopomoci lidem, kteří se s bezdomovectvím v jakékoli formě potýkají, k návratu zpět do společnosti. Běžná společnost se tímto jevem příliš nezabývá, a proto se povětšinou setkáme pouze s odmítavými gesty, či negativními narážkami. Ano, bezdomovectví je negativní a velmi nepříjemný jev, ale je nutné si uvědomit, že tento jev je produktem naší vlastní společnosti a proto se k němu nelze stavět zády. Je nutné si to uvědomit i z toho důvodu, že pro to, aby se každý z nás stal bezdomovcem, stačí velmi málo a cesta k bezdomovectví je kratší, než se zprvu zdá. V dnešní ekonomicky divoké době do sebe vír bezdomovectví vtahuje lidi velmi snadno a je třeba vynaložit velké úsilí k vytržení se z tohoto nelítostného víru.

Cílem předkládané práce je na základě studia domácí a zahraniční odborné literatury charakterizovat bezdomovectví a popsat přístupy k resocializaci bezdomovců, se zaměřením na možnosti nabízené pomoci bezdomovcům v Olomouci. V empirické části práce je v teorii popsán jev bezdomovectví ilustrován pěti kazuistikami mužů, kteří se bezdomovci stali. K dosažení cíle vycházím ze studia odborné literatury a zdrojů, které mi posloužily k popisu základních kategorií. Uvádím důvody, proč se člověk stává bezdomovcem a jak se tento jeho stav v bezdomovectví může vyvíjet. Rovněž se zabývám způsoby pomoci bezdomovcům, snahami o jejich resocializaci, ale i konkrétními organizacemi poskytujícími pomoc a služby na území města Olomouce. Popisuji, jak a jestli vůbec je možné na bezdomovce edukačně působit se zaměřením na problémové oblasti, které je přímo ohrožují, případně způsobily stav, ve kterém žijí, nebo tento stav zhoršují. Konkrétně mám na mysli např. finanční situaci nebo alkohol. Snažím se zjistit, zda existují snahy o zapojení bezdomovců zpět do běžného života a jak jsou realizovány. Poslední kapitola obsahuje kazuistiky bezdomovců, kde jsou demonstrovány jejich situace, důvody, proč jsou na ulici, zda jim tato situace vyhovuje či nikoliv, zda se snaží vzdělávat a zapojovat zpět do běžného způsobu života a jestli vůbec vědí o tom, že existují různé druhy pomoci.

1 Bezdomovectví a bezdomovec

Bezdomovectví je jedním ze sociálních problémů nejen české společnosti, který ji přímo ovlivňuje a vzhledem k ekonomickým poměrům obyvatel se začíná zvyšovat.¹ Ale příčinu nemůžeme hledat pouze v ekonomice. Bezdomovectví je do jisté míry i projevem dnešní doby.

1.1 Bezdomovectví a bezdomovec

Pojem bezdomovectví, nebo také bezdomovství, se v naší zemi začal užívat až po roce 1989. V někdejší komunistickém politickém systému se tento termín neužíval i přesto, že bezdomovci existovali. Nejednalo se ale o bezdomovce, jak je známe dnes, takový jev minulý režim neumožňoval a zajišťoval to, že každý někam patřil a někde pracoval. Minulý režim také zákonem stanovoval, že nemít práci je trestné.² Jednalo se tedy o lidi, kteří bydleli na podnikových ubytovnách, protože na vlastní byt, nebo nájem bytu neměli a často o něj ani nestáli, příliš se nestýkali s rodinami a příbuznými. Takovým lidem se spíše než bezdomovec říkalo vandrák, pobuda, nebo tulák. Lidé, kteří často mívali problém s alkoholem a žili na okraji tehdejší společnosti. Poté, co se po roce 1989 krachující podniky začali zbavovat svých ubytoven, problém bezdomovectví se prodíral na povrch a začal být zjevnější. Někteří se nedokázali vyrovnat s nově nabytou svobodou a odpovědností, ale také se zvýšením nároků, které nový politicko-ekonomický systém přinesl.³

*„Bezdomovectví je společenský jev, kterému předchází jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení“.*⁴ Je to sociální situace, která je vyvolaná různými faktory a dotýká se všech oblastí života bezdomovce.⁵ Bezdomovectví postihuje jak muže, tak ženy a mezi bezdomovci nalezneme jak velmi mladé lidi ve věku okolo 18 let, tak i seniory ve věku více než 60 let. Vzhledem k první větě je jasné, že se tento společenský jev neustále vyvíjí. Proto je velmi těžké, ne-li nemožné, bezdomovectví správně definovat.

Obecně definovat pojem bezdomovec je velmi složité, zvláště vzhledem k tomu, že problematika prochází neustálým vývojem. Jedna z mnoha definic bezdomovce vychází z funkční definice FEANTSA (Fédération Européenne d' Associations Nationales Travailant

1 V současnosti se píše nejčastěji o 30000 osobách v ČR. Srov. MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013, s. 1.

2 PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

3 BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

4 PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

5 PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

avec les Sans Abri – Mezinárodní federace organizací pracujících s bezdomovci), dle které je pojem „bezdomovec“ pojmenování populační skupiny, která zahrnuje viditelné bezdomovce (tzv. „rooflessness“), osoby, které si nemohou zajistit jiné bydlení než na ubytovacích kapacitách pro bezdomovce, tzv. „houselessness“, osoby s nejistým bydlením, tzv. „people living in insecure housing“, osoby které žijí v podmínkách neodpovídajících minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí, tzv. „people living in inadequate accomodation“, ale také osoby, které obývají karavany, nebo lodě. Tuto definici užívají krom členských organizací FEANTSA i instituce EU v dokumentech politiky sociální začleňování.⁶ Českou veřejností jsou za bezdomovce označovány zejména zjevné bezdomovci, ale z výše uvedeného je patrné, že se jedná o mnohem širší okruh lidí. Vztít v potaz musíme také možné potenciální zdroj bezdomovců z řad chovanců diagnostických ústavů, osob ve výkonu trestu odnětí svobody, cizích státních příslušníků, kteří do naší země buď uprchli, nebo se sem vydali za lepším životem.⁷

Já osobně chápu bezdomovce v kontextu výše uvedeného jako člověka, který nemá vlastní domov a žije v neadekvátních podmínkách k přebývání neurčených (např. opuštěné budovy, prostory pod mosty, parky).

1.2 Právní aspekty pojmů bezdomovectví a bezdomovec

Co se týče českého práva, tak toto pojmy bezdomovec a bezdomovectví v kontextu výše uvedeného nezná. Pojem „bezdomovec“ můžeme nalézt v zákoně č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kde ust. § 3 písm. b) zákona hovoří o bezdomovci jakožto o osobách bez českého státního občanství.⁸ Další zákon, který se pojmem bezdomovectví, ač nepřímou, zabývá je zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kde ust. § 10 pojednává o bezdomovci jako o osobě, která má místo trvalého pobytu na ohlašovně, v jejímž územním obvodu se narodil, nebo v jejímž územním obvodu byl občanovi trvalý pobyt zrušen, jelikož to není objekt, který je určen k bydlení podle zákona.⁹ Z tohoto je zjevné, že ve výše uvedených dvou případech nejde o bezdomovce

⁶ BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

⁷ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, Marina LUPTÁKOVÁ a Bedřiška KOPOLDOVÁ. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008.

⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 29. prosince 1992 o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů České republiky*, 1993, částka 12, s. 230-235.

⁹ ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 12. dubna 2000 o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), *Sbírka zákonů České republiky*, částka 39, 2000, s. 1865-1871. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také na <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=133&r=2000>

v kontextu sociálního problému. A to i přesto, že i člověk bez českého státního občanství může být bezdomovcem na našem území ve smyslu definice uvedené výše. Problematika v sociálním kontextu je dotčena v zákoně číslo 111/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o pomoci v hmotné nouzi, kde dle ust. § 2 odst. 6, písm. d) zákona je považována za osobu v hmotné nouzi osoba, která „nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší“.¹⁰ Blíže však sociální situace těchto osob není rozvedena, přesto, že jsou tyto osoby poživateli několika druhů státem hrazených sociálních služeb.¹¹ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů zmiňuje v ust. § 61, 63 a 69 pojem „osoby bez přístřeší“ a v ust. § 57 pojem „osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“, ale tyto pojmy neváže na konkrétní terminologii. Právě podle zákona č. 108/2006 Sb. je vedeno poskytování sociální pomoci bezdomovcům.¹²

1.3 Typologie bezdomovce

Typologií bezdomovce existuje na celém světě několik. Závisí to na politickém kontextu, který definuje cílovou skupinu, právní úpravě oblasti bydlení dané země, kulturních aspektů dané země. Toto plyne například ze skutečnosti, že ne v každé zemi může být neadekvátní bydlení řazeno mezi bezdomovectví a uživatele takového bydlení jako osoby ohrožené bezdomovectvím, nebo bezdomovce samotné.¹³

Ve Spojených státech amerických je bezdomovectví chápáno dle tzv. HUD's (Human and Urban Development), a to ve dvou kategoriích:

- **Opravdové bezdomovectví:** Kategorie zahrnující osoby bydlící zaprvé v azylových domech pro bezdomovce, případně jiné formy bydlení pro lidi bez domova, za druhé žijící na místech, která k obývání nejsou určena, jako např. opuštěné domy, parky, ulice, tunely metra.
- **Nejisté bydlení:** Kategorie zahrnující osoby, které se ještě nestali bezdomovci, ale žijí v bezprostředním ohrožení bezdomovectvím – užívají přeplněné, nevyhovující byty, osoby vynakládající neúměrně velké procento svých příjmů za bydlení a základní potřeby. Tato kategorie již ale do samotné definice bezdomovectví podle HUD's zahrnuta není.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. *Sbírka zákonů České republiky*, 2006, částka 37, s. 1305-1328. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>

¹¹ BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

¹² ČESKO. Zákon 108 ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách, *Sbírka zákonů České republiky*, 2006, částka 37, s. 1257-1289. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=108&r=2006>

¹³ BALÁŠ, Ondřej. *Aktuální otazníky fenoménu bezdomovství*. Brno: Centrum sociálních služeb, 2010.

V Evropě se užívá více definic pojmu bezdomovectví. Dle Eurostatu je bezdomovec osobou, která nemá zajištěno „přiměřené ubytování“. Tento termín zahrnuje jak vlastnictví, tak pronájem, zabezpečení zaměstnavatelem, ale i bezplatné obývání nějakého prostoru na základě dohody. Za absenci přiměřeného ubytování je považováno například přebývání venku, v budovách, které nejsou určeny k obývání, v noclehárnách, v azylových domech, v ubytovnách, dlouhodobě ubytovaných u přátel či příbuzných, atd.

Klasifikace dle The Insee, komise v rámci Eurostatu, pracuje se čtyřmi kategoriemi bezdomovectví:

- A) Přebývání na místech, která k tomu nejsou určena
- B) Ubytování vládní nebo nevládní organizací s absencí nájemní smlouvy
- C) Bydlení u příbuzných nebo přátel z důvodu absence vlastního domova
- D) Ubytování v ubytovně

Pro účely sčítání lidu Eurostat udává dvě kategorie bezdomovectví:

- I. Primární bezdomovectví – osoby bez přístřeší
- II. Sekundární bezdomovectví – osoby bez stálého bydlení, které často přecházejí mezi různými typy bydlení. Toto vedle azylových domů pro bezdomovce může zahrnovat i bytové jednotky, nicméně osoba je bez „obvyklé adresy“ při sčítání lidu.¹⁴

Dle **typologie ETHOS** je možné stanovit typologii českých bezdomovců ve čtyřech rovinách:

- 1. Osoby bez střechy: Osoby přežívající venku, případně v noclehárnách, apod.
- 2. Osoby bez bytu: Osoby žijící v ubytovnách pro bezdomovce, v ubytovnách pro migranty, osoby před opuštěním instituce, uživatelé podpory v podobě azylových domů, apod.
- 3. Osoby s nejistým bydlením: : Osoby žijící v nejistém bydlení způsobeným hrozbou vystěhování, domácím násilím apod.
- 4. Osoby s nevyhovujícím bydlením: Osoby žijící v provizorních, neběžných staveních, v přelidněném bytě apod.

Výše uvedené kategorie se vztahují jak na bezdomovce, tak na osoby bezdomovectvím bezprostředně ohrožené. Typologie umožňuje aplikovat odlišný přístup v práci s těmito lidmi.¹⁵

¹⁴ BALÁŠ, Ondřej. *Aktuální otazníky fenoménu bezdomovství*. Brno: Centrum sociálních služeb, 2010.

¹⁵ BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

1.4 Formy bezdomovectví

Bezdomovectví lze rozdělit do tří forem, ve kterých se vyskytuje a ve kterém s ním přichází veřejnost do styku:

Zjevné (viditelné) bezdomovectví: Zjevní bezdomovci jsou ti, které lze poznat na první pohled. Vyznačují se jak svým vzhledem - zanedbaným zevnějškem, špinavým oděvem, zápachem, nevhodnou obuví, tak svým jednáním – sbíráním nedopalků cigaret, prohledáváním popelnic a kontejnerů, žebrání peněz, nebo cigaret po kolemjdoucích. Většinou sebou nesou všechn svůj majetek v několika taškách. Zjevní bezdomovci žijí na veřejných místech, jako jsou vlaková a autobusová nádraží, okolí obchodních center a nákupních domů, náměstí, apod. Většina z této skupiny se snaží vyhledat a požívat pomoc, která je jim určena. V této skupině se mísí jak lidé, kteří nedokázali překlenout své problémy a bezdomovectví je pro ně důsledkem, tak i lidé, kteří rezignovali na běžný způsob života a chtějí být svobodní v maximální možné míře.¹⁶ Tato, relativně malá, skupina bezdomovců je nejvíce vnímána veřejností, která si na základě svých zkušeností s těmito lidmi tvoří mnohdy mylnou představu o problematice bezdomovectví a celý jev tím zjednodušuje.¹⁷

Skryté (latentní) bezdomovectví: Skrytí bezdomovci jsou osoby, které žijí jako bezdomovci, ale není to na nich na první pohled patrné. Snaží se svůj životní styl utajovat a skrývají své problémy, dbají na svůj zevnějšek, mají často čistý oděv. Skrytí bezdomovci se distancují od skupiny zjevných bezdomovců a neudržují s nimi kontakt. Skrytí bezdomovci příliš nevyužívají sociální pomoci, která je jim nabízena. Na ubytovnách pro bezdomovce se ubytovávají zpravidla přes zimní měsíce a po krátké době zase odcházejí. Skrytí bezdomovci většinou nežijí dlouho na jednom místě.¹⁸ Tito lidé bydlí většinou na společensky nepřijatelných místech, například ve sklepích, ruinách starých opuštěných domů, nebo ve squatech.¹⁹ Vzhledem k jejich způsobu života a časté migraci se žádnému výzkumu nepodařilo zjistit jejich přesný počet, ale předpokládá se, že je tato skupina o mnoho větší, než skupina bezdomovců zjevných.²⁰

Potenciální bezdomovectví: Potenciálními bezdomovci jsou lidé, kterým bezdomovectví nějakým způsobem hrozí. Jsou to lidé, kteří mají zaměstnání i bydlení, ale jejich bydlení je mnohdy velmi nevyhovující a nejisté. Takoví lidé se mohou bezdomovcem stát ze dne na den. Mezi skupinu potenciálních bezdomovců patří i mladí lidé, kteří prošli

¹⁶ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

¹⁷ HAASOVÁ, Jana. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

¹⁸ PRŮDKOVÁ, Táňa, Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

¹⁹ HAASOVÁ, Jana. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

²⁰ PRŮDKOVÁ, Táňa, Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

ústavní výchovou a nemají možnost návratu k rodině.²¹ Potenciální bezdomovci využívají služby azylových domů jen velmi zřídka a celkově se brání závislosti na institucích.²² Dále sem patří skupina lidí, která čeká na propuštění z věznic, psychiatrických léčeben apod. Do této skupiny můžeme zařadit i migranty, přistěhovalce a azylanty.²³

Z výše uvedeného je patrné, že mezi první a poslední skupinou je propastný rozdíl. A i přesto jsou všichni výše uvedení bezdomovci. „Bydlet špatně je jedna věc a nemít kde bydlet je věc druhá.“²⁴

Bezdomovectví je také možné kategorizovat podle délky jeho trvání. Rozlišujeme tři typy:

1. **krátkodobé** – jedná se o dobu do jednoho roku,
2. **střednědobé** – jedná se dobu od jednoho roku do pěti let,
3. **dlouhodobé** – jedná se dobu nad pět let.

Vedle tohoto rozdělení existuje i epizodický charakter bezdomovectví, který se vyznačuje kolísáním mezi obdobím běžného, samostatného způsobu života a ztrátou bydlení.²⁵

1.5 Příčiny bezdomovectví

Předtím, než se pokusíme problémy bezdomovectví – a v bezdomovectví – řešit, musíme napřed být schopní rozkrýt příčiny, proč k bezdomovectví dochází. Tyto příčiny je pak nutné minimalizovat, jelikož řešit pouze následky bezdomovectví nemůže nikdy vést k jeho smysluplnému řešení. V otázkách co jsou příčiny a co následky bezdomovectví však velmi rychle dojdeme ke zjištění, že tyto je od sebe nesnadné rozlišit. To, co u jednoho může být příčinou, proč se stal bezdomovcem, může u druhého být až následkem bezdomovectví. Na příklad lze uvést například alkoholismus u bezdomovců. Část bezdomovců se dostala na ulici proto, že propadla alkoholu, jiná část však propadla alkoholismu až poté, co se stala bezdomovci. Na stejném místě v předchozí větě si můžeme představit nezaměstnanost, drogy, zadluženost, zdravotní situaci, problémy s kriminalitou, apod. Mezi bezdomovci můžeme najít zkrachovalé podnikatele, kriminálníky, invalidy, starce, mladé lidi, kteří měli problémy se začleněním do společnosti, a u každého vedla k bezdomovectví jiná cesta. Existuje však několik faktorů, které se napříč bezdomoveckou společností opakují. K tomu, aby se člověk

²¹ PRŮDKOVÁ, Táňa, Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

²² HAASOVÁ, Jana: *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

²³ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, Marina LUPTÁKOVÁ a Bedřiška KOPOLDOVÁ. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008.

²⁴ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

²⁵ MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013

stal bezdomovcem, je téměř vždy zapotřebí spolupůsobení několika faktorů. Tyto faktory lze rozdělit na vnější a vnitřní.²⁶

Vnější faktory, které se také mohou nazývat objektivní, nebo strukturální, jsou „výsledkem interakce ekonomicko-politické situace země a celkového společenského klimatu“.²⁷ Toto ovlivňuje např. dodržování lidských práv, právo na vzdělání, nezaměstnanost, zabezpečení v důchodovém věku a nemoci, rovnost mezi muži a ženami, kriminalitu a řadu dalších okolností.²⁸ Vnější příčiny tak například ovlivňují vězně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, kteří kvůli uvěznění přišli o rodinu, o bydlení i o práci a nemají se tak kam vrátit. Nečeká na ně žádné známé prostředí a v „nové“ společnosti si těžko zvykají.²⁹ Ve zkratce lze tedy jako vnější faktory jmenovat například chudobu, trh práce, sektor bydlení, oblast rodinného života, dostupnost sociálních služeb a další.³⁰

Vnitřní faktory, nebo také subjektivní příčiny, se odvíjejí od každé osoby individuálně a patří sem například situace jedince ve vztazích, v zaměstnání, v jeho sociálním uplatnění, apod. Jedná se například o nízký příjem, ztrátu zaměstnání, zadluženost, konflikty v rodině atd. Dlouhodobá nezaměstnanost má za následek ztrátu sociálních vazeb a návyků, s tím jde ruku v ruce ztráta sebedůvěry a tíživou situací postižený člověk nabude rychle dojmu méněcennosti, v jehož návaznosti se snáze uchyluje do zdánlivého bezpečí společnosti lidí v podobné, nebo horší situaci. Ale toto je pouze jeden z možných scénářů. Velmi podobná situace může nastat při rozpadu manželství, nebo rozkolu v partnerství. Stejná situace ale může nastat i v případě poruchy osobnosti, duševní poruchy nebo prožitého silného traumatu, rovněž při propuštění z věznice, diagnostického ústavu nebo jím podobných institucí.³¹ Výše uvedené lze rozčlenit do čtyř kategorií vnitřních faktorů jako materiální, vztahové, osobní a institucionální.³² Podle výzkumů byla v roce 2000 nejčastější příčinou bezdomovectví ztráta zaměstnání (23 %), následně rozvod (20 %), rozpad rodiny (11 %), výkon trestu odnětí svobody (5 %), špatné hospodaření s financemi (3 %), propuštění z ústavního zařízení (2 %). Novější výzkum zabývající se tímto problémem není k dispozici.³³

²⁶ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

²⁷ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

²⁸ HAASOVÁ, Jana. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

²⁹ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

³⁰ BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

³¹ PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

³² HAASOVÁ, Jana. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

³³ HECZKOVÁ, Eduarda. *Bezdomovci a my*. *Getsemany* [online]. 2001, 118 – červen [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.getsemany.cz/node/292>

1.6 Kategorie lidí nejvíce ohrožené bezdomovectvím a jeho dopady

Nejčastějším případem bezdomovce v dnešní době je vyučený muž ve věku nad 40 let. Vzhledem k dnešnímu benevolentnějšímu životnímu stylu můžeme čekat nárůst mladých lidí skrze drogy a neshody s rodiči. Dále můžeme čekat nárůst žen, které se žijí jako prostitutky. Vlivem přemrštěných konzumních návyků a neschopnosti objektivního pohledu konzumentů na své aspirace jsou velmi ohrožení bezdomovectvím lidé v důsledků předlužení a exekučních řízení. Skupinou ohroženou bezdomovectvím jsou i senioři. Jejich situace se vlivem nárůstu nákladů na bydlení, na lékařskou péči a medikamenty a také vlivem růstu nižší sazby DPH značně zhoršuje. Například léky i při relativně nízké inflaci za posledních pět let podražily o více než 40 %.³⁴

Nejvíce společnost pocítuje dopady bezdomovectví v rámci zjevného bezdomovectví, a to sama na sobě. Ve většině lidí vzbuzují bezdomovci, kteří se sdružují na nádražích a u supermarketů pocity odporu, opovržení, nebo strachu. Mnoho z nás zná ze své zkušenosti nepříjemné a neodbytné žebrání o drobné, pokřikování sprostých slov, pohledy na policii umravňující skupinku opilých bezdomovců, kteří znečišťují své okolí a povalují se po zemi. Jistě tyto pohledy nejsou pro nikoho z nás příjemné. Nutno říci, že toto je pouze vrcholem ledovce, který tvoří dopad bezdomovectví na nás všechny. Dopady bezdomovectví můžeme sledovat v rovině sociální, zdravotní a kriminální, ale také mravní.³⁵

Sociální dopady bezdomovectví tvoří vyloučení bezdomovců ze společnosti a způsob života jejich komunity. Lidé, kteří žijí mimo prostředí bezdomovectví, často přistupují k bezdomovcům velmi odtažitě, chladně a mnohdy i surově. Nechtějí znát příčiny vzniku jejich situace, nechtějí řešit jejich problémy a nechtějí přicházet s bezdomovci do kontaktu. Nenašlo by se mnoho lidí, kteří by byli ochotni si dobrovolně pohovořit s bezdomovcem o jeho problémech a o tom, proč žije na ulici. A stejně tak by se nenašlo mnoho bezdomovců, kteří by toto chtěli někomu jen tak vykládat. Mezi bezdomovci mnohdy nefungují vazby na konformní svět, členové bezdomoveckých komunit mu nevěří a nechápou, proč by měli dodržovat společností nastavená pravidla života. Z jejich pohledu jim tato pravidla nikdy nic nepřinesla, a proto snahu o začlenění se zpět mezi, z pohledu dnešní společnosti, normálně žijící lidi, považují za zbytečnost.³⁶

Zdravotní dopady jsou pak dalším důvodem, proč lidé nechtějí s bezdomovci přicházet do kontaktu. Bezdomovci trpí řadou nemocí, a to jak nemocí, kvůli kterým se na ulici octli,

³⁴ PRINZ, Petr. *Bezdomovectví v kontextu kriminality*. Olomouc: Charita Olomouc, 2013.

³⁵ PRINZ, Petr. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti*. Olomouc: Charita Olomouc, 2012.

³⁶ PRINZ, Petr. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti*. Olomouc: Charita Olomouc, 2012.

tak i nemocí, ke kterým přišli až na ulici. Vzhledem ke způsobu života bezdomovců se jedná mnohdy o nemoci přenosné, ať už zmíním svrab, vši vlasové i šatní, nebo třeba žloutenky všech tří typů.³⁷

V rámci dopadu bezdomovectví v kontextu kriminality, společnost jistě vnímá časté prohřešky bezdomovců v oblasti bagatelní i závažné majetkové kriminality (krádeže, vloupání, loupeže), rušení občanského soužití (slovní i fyzické napadání, výtržnictví), případně rušení veřejného pořádku (rušení nočního klidu, znečišťování veřejných prostranství). Bezdomovectví je společností vnímáno jako stav konečné fáze sociálního vyloučení, kdy si člověk není schopen zajistit ani základní životní potřeby. Bezdomovci jsou vzhledem k jejich způsobu života ohroženi kriminální činností více, než zbytek populace. A to jak jako pachatelé trestné činnosti, tak jako oběti trestné činnosti páchané na bezdomovcích. Zde je nutno také zmínit, že i samotní bezdomovci jsou mnohdy obětmi kriminality. Na bezdomovcích je páchána drobná majetková trestná činnost, jako jsou krádeže bot, dokladů a jiných osobních věcí, případně věcí, které mají v držení. Bezdomovci jsou také velmi ohroženi viktimizací, kdy se často stávají oběťmi verbálních a fyzických útoků. Toto platí i u lidí spících na ulici a prodejců časopisu *Nový prostor*.³⁸

Když se na tyto aspekty podíváme v celku, zjistíme, že jsou velmi neefektivní a drahé. Potom je jasně na místě otázka, zda by nebylo prevencí a prací s bezdomovci vedoucí ke zmírnění jevu efektivnější a levnější.

³⁷ BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004.

³⁸ PRINZ, Petr. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti*. Olomouc: Charita Olomouc, 2012.

2 Socializace, resocializace a vzdělávání

Problematika socializace a resocializace se pojí i s lidmi bez domova. Otázkou je, jakým způsobem je proces resocializace konceptualizován a operacionalizován. Kapitola se stručně zaměřuje na vymezení pojmu socializace a resocializace, jež následně vztahuje právě k problematice bezdomovců, a to za použití několika zahraničních zdrojů, protože v zahraničí je proces resocializace osob bez domova sledován již delší čas. Specifickou problematikou je vazba mezi vzděláváním a bezdomovectvím.

2.1 Proces socializace a resocializace

Socializace je proces, který probíhá po celý náš život, je trvalý a nikdy nekončí. V rámci socializace si lidé osvojují různé hodnoty a přijímají postoje, sociální role a modely chování, které jsou typické pro tu kulturu, ve které žijí. V rámci socializace ale získává člověk také osobní individualitu, která jej odlišuje od ostatních. Socializaci můžeme chápat jako začleňování se, vrůstání, nebo zařazování se do společnosti, ve které žijeme. Proces socializace probíhá ve dvou stupních, primárním a sekundárním, kdy každý z nich je odvislý od prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje. Primární socializace probíhá v kruhu rodiny a nejbližších přátel. V rámci primární socializace získává člověk stabilní hodnoty, které se však mohou v průběhu života změnit. Sekundární socializace probíhá v rámci institucí. Jedná se o školní prostředí, prostředí volnočasových aktivit, zaměstnání, sdělovacích prostředků a sociálních sítí.³⁹

Mechanismem socializace je sociální učení. Sociální učení má několik forem, které jsou realizovány jako různé projevy komplexního děje. Mezi formy sociálního učení řadíme sociální posilování, nápodobu a identifikaci. **Sociální posilování** stojí na principu přijetí či odmítnutí jistého projevu jedince. V případě, že je projev jedince společností akceptován, je takový projev posilován a zvyšuje se pravděpodobnost jeho opakování, naopak v případě, že se projev jedince setká s odmítáním, je takový projev utlumován a snižuje se pravděpodobnost opakování chování. **Nápodoba** je projev, který jedinec přebírá z důvodu uspokojení vlastních potřeb. Jedinec se snaží napodobit projev, jenž vede ke snazšímu dosažení jeho cíle. K nápodobě nemusí docházet vědomě, jelikož výběr probíhá mimo aktuální vědomí. **Identifikace** je napodobování v lecčem příbuzná, rozdíl je ale v motivu. U identifikace platí, že se jedinec kromě daného modelu chování snaží přejmout vzor jako celek a chce „být jako on“. Tato metoda sociálního učení je velmi patrná v dětství, kdy se děti snaží

³⁹ JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008.

ztotožňovat se svými rodiči, nebo v pubertě, kde ale roli vzorů přebírají jiné idealizované osoby.⁴⁰

Resocializací označujeme proces začleňování jedince zpět do společnosti, jinými slovy také „zespolečenšťování“ jedince. Tento proces se začíná uplatňovat v době, kdy jsou zjištěny poruchy socializace, nebo nevhodná socializace, v jejímž důsledku dochází k mimospolečenskému jednání. Toto jednání může mít například podobu trestné činnosti, případně podobu přijetí takového životního stylu, který má za následek odmítnutí jedince společností. Resocializace je procesem návratu jedince zpět k modelu chování a jednání, které je ve shodě se společenským trendem a opětovného získávání sociálních dovedností. Dále je resocializace procesem zbavování se původních vzorců chování. Resocializaci můžeme tedy chápat jako převýchovu, nápravu jedince v kontextu společnosti.⁴¹ Přístupů k resocializaci bezdomovců představuje odborná literatura několik. Na následujících řádcích představíme dva, které jsou v souvislosti s bezdomovectvím a bezdomovci prezentovány.

2.2 Resocializace bezdomovců: stupně participace

Známa je studie Sherry R. Arnstein z roku 1969, která rozlišuje osm typů občanské participace rozdělených do tří stupňů na škále od neparticipace k participaci.⁴² Její aplikaci na začlenění bezdomovců do společnosti představil na Konferenci o bezdomovectví v roce 2010 rakouský profesor sociální práce Christian Stark.⁴³ První stupeň **neparticipace** tvoří dva typy přístupů, a to *manipulace* a *terapie*, kdy bezdomovci se zúčastňují „procesu pomoci“, ale poskytovatelé služeb (např. sociální pracovníci, psychologové, psychoterapeuti, atd.) jim říkají, co je dobré a užitečné pro ně z pozice expertů. Příkladem mohou být útulky v Rakousku, které jsou spravovány velmi paternalistickým způsobem, kdy „otec“ předepisuje a interpretuje všechna pravidla a postupy, neexistuje žádný dialog. Fungují tam také takzvané „systémy zásluh“, kde obyvatelé, kteří dodržují všechna pravidla a jsou velmi poslušní, mohou získat lepší formu ubytování, např. jednolůžkový pokoj. Druhým stupněm je **tokenismus**.⁴⁴ Tvoří jej tři typy přístupů. Jedná se o *informace*, *konzultace* a *uklidňování*.

⁴⁰ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998.

⁴¹ MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005.

⁴² ARNSTEIN, Sherry R. A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 1969, roč. 35, č. 4, s. 216-224.

⁴³ STARK, Christian. How can meaningful participation of homeless people in the development of homelessness policies be assured? In *Experts Contributions Consensus Conference on Homelessness*, Brusel: European Consensus Conference on Homelessness, 2010, s. 96-108.

⁴⁴ Tokenismus reprezentuje jev, kdy je někdo v určitém společenství jedinečný a jediný nebo početně vzácný. Pak se tento zástupce stává symbolem jedinečnosti své skupiny, je k němu obrácena pozornost a soustředují se

Sdílení informací umožňuje uživatelům služeb činit informované volby a rozhodnutí. Nástroje informací jsou příručky a publikace od poskytovatelů služeb (příručky obyvatel, informační balíčky, informační bulletiny, webové stránky atd.) a informační akce (např. setkání obyvatel). Tak poskytovatelé služeb informují uživatele, ale bezdomovci nemají skutečný vliv na rozhodování. Jsou jim předloženy hotové věci a zůstávají pasivními posluchači. Aktivně jsou poskytovateli služeb vyhledávány názory a stanoviska o tom, jak zlepšit stávající služby. Jsou provozována konzultační setkání a fóra, k dispozici jsou také služby konzultací prostřednictvím použití dotazníků nebo schránek stížností. Schází však povinnost poskytovatele služeb plnit návrhy uživatelů nebo reagovat na stížnosti. Aby bylo možné pohybovat se po žebříku a zvýšit míru účasti, musí existovat nástroje, které zaručují, že informace je transformována do dialogu a že výsledky konzultace jsou respektovány a definitivně realizovány. Třetím stupněm je **občanská pravomoc**. Tvoří ji tři typy přístupů, a to *partnerství*, *přenesené pravomoci* a *občanská kontrola*. V partnerství mají bezdomovci stejné postavení jako zaměstnanci nebo vládní úředníci, jejich názory na ovlivňování projektů a tvorbu politiky jsou stejně důležité jako každého jiného partnera. Uživatelé služeb jsou plně uznáváni členy představenstva s rozhodující silou a jejich hlas se počítá stejně jako hlas jakéhokoliv jiného člena představenstva. Mají skutečnou rozhodovací moc v nejrůznějších záležitostech, které se jich týkají, a to nejen pokud jde o trávení volného času, jídla atd., ale také pokud jde o vynakládání peněz, výběr zaměstnanců a jejich vzdělávání. V rámci přenesených pravomocí a občanské kontroly jsou bezdomovci plně zastoupeni v rozhodovacím procesu a při řízení práce organizace. Příkladem jsou svépomocné skupiny, kde bezdomovci vyrábí své vlastní zpravodaje, jsou členy vedení organizací, dozorčích a správních rad. Finanční podpora je poskytována přímo bezdomovcům a poskytuje jim příležitost, aby realizovali své vlastní projekty. Takže bezdomovci provozují své vlastní služby a budují vlastní organizace, jejichž zástupci jsou členy rad, které mohou ovlivnit politiku rozhodování, účastní se politických procesů pro definování standardů kvality a rozhodují o tom, které druhy služeb jsou potřebné a budou financovány (např. speciální přístřešky pro páry, ženy).

Stark dodává, že navíc existují dva modely účasti, konzumní model a model zmocnění. Konzumní model užívá konzultační a participační iniciativy pro podporu rozhodování, ale ne pro přijímání rozhodnutí. Tento model je více obchodní, jako přístup s

vůči němu stereotypy. Reakcí tokenů bývá přijetí těchto stereotypů jako reálných charakteristik, ale zároveň snaha přizpůsobit se pravidlům, která určuje většina. Srov. KRÍŽKOVÁ, Alena. Kariérní vzorce žen v managementu. Strategie žen v rámci genderového režimu organizace. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 4, s. 451.

cílem zlepšit spokojenost zákazníka. Sherry R. Arnstein by nazvala tento model „tokenistickým“. Model zmocnění vyžaduje přenos pravomocí. Množství převedených pravomocí je mírou participace. Není-li participace propojena s aktuálním rozhodováním, pak se jedná jen o planou diskusi.

2.3 Resocializace bezdomovců: návrat do komunity

Další model zmiňují autoři Bruce A. Arrigo and Yoshiko Takahashi⁴⁵, kteří píšou o procesu návratu do komunity (recommunalization), jež souvisí s bydlením bezdomovců. Uvádějí, že v současné době programy bydlení pro bezdomovce mohou být rozděleny do čtyř hlavních typů: nouzové přístřeší, přechodné bydlení, distribuce poukázek na bydlení; a trvalé bydlení. Právě nabídka bydlení je jednou z cest k návratu, začlenění do komunity, v níž bezdomovci žijí. Arrigo a Takahashi popisují osm vývojových fází znovuzачlenění do komunity, jedná se o odcizení (alienaci), beznaděj – bezmocnost, osamostatnění, předpokládané hodnoty společnosti, vnímání sociální struktury jako otevřené, podání výkonu – hraní rolí, přijímání – začleňování a v jako poslední uvádějí distanci od role.

(1) Odcizení (alienace)

V první fázi resocializující bezdomovci hodnotí své sociální, ekonomické a psychologické postavení (např. drogovou závislost, nezaměstnanost, samostatnost). Považují se za vyloučené a vzdálené od ostatních v komunitě začleněných obyvatel. Jako osoby vně skupiny, nájemníci, kteří hodnotí své životní nesnáze. Během této fáze se objevují většinou nepříjemnosti se skupinou osob začleněných v komunitě: uvěřili, že jsou jiní, nevítaní a že nepatří nikam. Nedostatek sociální nebo psychologické vazby vytváří sebeodcizení. Bezdomovci konfrontují sebeodcizení sami se sebou, táží se jak přehodnotit svoji identitu. Začínají se ptát po příležitostech, jak úspěšně dosáhnout požadovaných cílů, jako je sloučení rodiny, střízlivosti a zaměstnání, které pro ně stále existují.

(2) Beznaděj – bezmocnost

V této fázi bydlící bezdomovci zaznamenávají minimální potěšení z každodenní aktivity. Nájemníci nyní uznávají, že jejich předchozí izolovaný a nevyhovující životní styl jim zabránil dosažení prosociální odměny nebo skutečného uspokojení. Obyvatelé, kteří čelí stádiu bezmocnosti, si uvědomují, že jejich obavy jsou omezeny na jídlo, oblečení, přístřeší a že jim chybí potřebné prostředky ke zlepšení jejich postavení. Tento pocit bezmocnosti má kořeny v tom, jak obyvatelé hodnotí možnosti, které mají k dispozici v prostředí podporujícím

⁴⁵ ARRIGO, Bruce A. a Yoshiko TAKAHASHI. Recommunalization of the disenfranchised. A theoretical and critical criminological inquiry. *Theoretical Criminology*, roč. 10, č. 3, s. 307–336.

jejich znovuzачlenění do komunity. Pocity vzdálenosti sobě sama a zahlcenosti vlastním chováním, omezovaly nebo podkopaly vlastní důvěru v sebeuplatnění, obyvatelé věří, že jsou schopni mít to, co mají jiní ve větším vnějším světě (např. rodinu, přátele, práci, stabilitu), a také to, co mají jiní znovuzачlenění obyvatelé (např. individuální autonomii, kulturní projevy, společné vlastnictví). Druhá fáze je období ústupu z kultury komunity, kde se nájemníci snaží formulovat, jak mohou rekonstruovat identitu.

(3) Osamostatnění

Během tohoto období sebehodnocení si obyvatelé uvědomují, že jejich aktuální dilemata jsou výsledkem dlouholetého prostorového a sociálního odklonu od většinové kultury. Vnímají sami sebe jako existenci ve stavu věčného zapomnění, protože moc dobře vědí, že ostatní se přesunuli, sledují své ambice a nacházejí štěstí. Navíc ve třetí fázi jsou nájemci stále vnímavější k vnějšmu prostředí. Například inklinují k vyvolávání minulých vzpomínek spojených s rodinnými příslušníky a starými přáteli a uvědomují si smutek a zklamání z promarněných příležitostí nabízejících shledání, oslavy a přátelství. Vynořuje se opět pocit izolace. Obyvatelé projevují zklamání nad opomenutými vyhlídkami rozvoje organizačních a společenských vazeb, které podporují efektivní socializaci. V těchto chvílích, jsou obyvatelé ochotni přiznat otevřeně, že jejich životní okolnosti jsou opravdu deprimující.

(4) Předpokládané hodnoty společnosti a (5) vnímání sociální struktury jako otevřené

Postupné zkušenosti sebeodcizení, beznaděje a osamostatnění, pokud jimi úspěšně prošli, umožňují pokračování obyvatel náhradního bydlení v procesu návratu do komunity, konkrétně v procesu smysluplně se pokusit změnit vlastní životní situaci. Během čtvrté a páté fáze se nájemníci začínají podílet na kultuře komunity. Například na vytváření vlastních tiskovin, vystupují v rádiu, iniciativním vedením poskytují reintegroujícím se obyvatelům hmotné příležitosti, přispívající sociální osnově vyvíjející se kultury. Prostřednictvím těchto a podobných rezidenty řízených projektů budují obyvatelé čím dál více vnímání prostředí zařízení jako neohrožující a považují jeho zaměstnance stejně jako spoluobyvatele převážně jako podporu. Tímto způsobem trvale dochází k návratu do komunity a hodnoty komunity jsou postupně přijímány. Nicméně během této doby jsou obyvatelé náhradního bydlení na okraji několika skupin, ale nejsou zcela přijati kteroukoli z nich. Pro ilustraci, někteří z drogově závislých obyvatel uvízli v rámci fáze 4 a 5, protože zažívají obrovské zklamání: snaží se obětovat to, co znají (tj. závislost a kriminalitu), pro to, co je jim cizí (tj. střízlivost a zákonnost). Pokud obyvatelé úspěšně překonají vnitřní psychické tlaky, které tvoří fáze 1 až 3, musí pak pracovat na překonání nástrah nacházejících se ve fázích 4 a 5. Pokud k tomu dojde, pak musí převzít roli nájemce snažícího se o návrat do komunity.

(6) Podání výkonu – hraní rolí

Arrigo⁴⁶ představil dva extrémní případy, v nichž v této situaci může osoba hrát roli. Na jedné straně, někdo může plně věřit ve ztělesněný výkon v situaci a roli prezentované ostatním. Na druhé straně, nemusí vykonavatel role věřit roli vůbec, nebo ji může přijmout jen v minimální míře. Obyvatelé, kteří se úspěšně navracejí do komunity, neinklinují k výkonu role na základě cynické motivace. Místo toho potřebují věřit, že mohou najít zaměstnání, sejdou se svými rodinami, dokončí své vzdělání a udrží si střízlivost. Zda jsou nebo nejsou tyto cíle realistické, je méně důležité, než do jaké míry do komunity se navracející nájemci věří v samotné cíle. Není tedy divu, že je se jedná o období, ve kterém se obyvatelé snaží věřit sami v sebe.

(7) Přijímání – začleňování

V sedmé fázi, obyvatelé téměř dokončili proces znovuzачlenění do komunity a do značné míry přijali rozvíjející se kulturní normy. Navíc považují možnosti sociální struktury (např. proces náboru, rekreační aktivity, budování pravidel) jako stále otevřené a vnímavé k nim. Nicméně, pouze obsazené dříve odmítnuté role nebo statusy jsou nedostačující. Úspěch v návratu do komunity znamená, že obyvatelé ztělesňují roli, kterou hrají. Tento proces může být považován za chopení se role, jak uvádí Erving Goffman⁴⁷, a jako fáze vývojového kontinua, může zahrnovat tři po sobě jdoucí kroky: (1) prohlášení o upevnění role, (2) indikace schopnosti anebo kvalifikace vykonávat roli, a (3) potvrzení, že osoba a podstata role jsou povětšinou identické. Jsou-li splněny tyto tři podmínky, nájemníci mohou mluvit o znovuoobjevení svého smyslu a nalezení nového významu života vzhledem k rolím, které nyní přijali.

(8) Distance od role

V této závěrečné fázi návratu do komunity (rekomunalizace), obyvatelé neodmítají, že jejich identita zahrnuje jejich role bývalých narkomanů nebo bývalých pachatelů. Nicméně odmítají názor, že součet jejich identity je tvořen prostřednictvím takto limitovaných výkonů rolí. Pro ilustraci, obyvatelé, kteří přijali roli střízlivosti, se nadále cítí povinni účastnit se setkávání anonymních i neanonymních alkoholiků. Setkávání se účastní, protože účast je pro ně osobně uspokojující. Obyvatelé přispívají k smyslu náhradního bydlení v sousedství, kde znovuoobjevují své proměnlivé já, zjišťují účel (a hodnoty) ve svých alternujících a

⁴⁶ ARRIGO, B. A. Recommunalizing Drug Offenders: The "Drug Peace" Agenda. *Journal of Offender Rehabilitation*, 1997, roč. 21, č. 3-4, s. 53–73.

⁴⁷ GOFFMAN, Erving. *Encounters: two studies in the sociology of interaction*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company, Inc., 1961.

adaptujících se rolích. Toto je bod, ve kterém vývojová stadia procesu rekonmualizace byla úspěšně dokončena.

Představené koncepty naznačují, že problematika resocializace osob bez domova má své možnosti, cesty i výsledky. V následující části práce se pokusíme teorii spojit s praxí realizovanou v České republice, a to konkrétně v městě Olomouci.

2.4 Vzdělávání a bezdomovectví

V souvislosti s bezdomovectvím se v posledních letech stále častěji píše i o vzdělávání. Nalezneme zde několik úhlů pohledů.

1. Vzdělávání o bezdomovcích, které se zaměřuje na znalost populace (dětí, mládeže i dospělých) o rizicích, kdy se člověk může stát bezdomovcem, což souvisí s řadou životních situací, které mohou člověka na jeho životní dráze potkat (ztráta rodičů a příbuzných, nedokončení školní docházky, ztráta zaměstnání, rozvod, finanční situace, výkon trestu, apod.).⁴⁸
2. Vzdělávání zaměřené na bezdomovce, a to jak v rovině podporující jejich finanční gramotnost, dále zaměřující se na jejich kvalifikaci a rekvalifikaci, podporující znalost jejich nároků na sociální dávky a služby, zaměřené na jejich zdravotní a psychický stav, právní gramotnost atd.
3. Vzdělávání profesí, které se setkávají s bezdomovci, a to jak sociálních pracovníků, policistů, zdravotníků a dalších pracovníků, u nichž je pravděpodobnost setkání s bezdomovci (zaměstnanci azylových domů, nocleháren,...).⁴⁹

Stručně načrtnuté tři body, na něž by se mělo vzdělávání o bezdomovectví zaměřit je jen naznačením složitosti celé situace. Každý z uvedených bodů by si tak jistě zasloužil minimálně vlastní kapitolu, ne-li přímo samostatnou práci. Vzdělávání je jednou z cest, jak bezdomovectví preventivně předcházet, jak jej minimalizovat, ale také jak jeho prostřednictvím přispět k znovuzačlenění bezdomovců do společnosti. I když se jedná spíše o idealistickou perspektivu.

V současné době pracujeme se třemi způsoby vzdělávání dospělých, a to formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální vzdělávání. Evropské středisko pro rozvoj

⁴⁸ Srov. MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013, s. 36-37.

⁴⁹ Srov. MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013, s. 45.

odborné přípravy (European centre for the development of vocational training – CEDEFOP) definuje tyto způsoby vzdělávání dospělých následovně:

1. Formální vzdělávání je definováno „učení, jež probíhá v organizovaném a strukturovaném prostředí (tzn. ve vzdělávací nebo školicí instituci nebo v zaměstnání) a je výslovně vymezeno jako učení (pokud jde o cíle, dobu trvání a zdroje). Formální učení je z hlediska studujícího záměrnou činností. Obvykle vede k validaci a udělení certifikátu.“⁵⁰
2. Neformální vzdělávání je definováno jako „Učení, které je obsaženo v plánovaných činnostech, jež nejsou výslovně vymezené jako učení (pokud jde o cíle a dobu učení nebo podporu v učení). Neformální učení je z hlediska studujícího záměrnou činností.“⁵¹
3. Informální vzdělávání je definováno jako „učení, které vyplývá z denní činnosti vztahující se k práci, rodině nebo volnému času. Není organizováno nebo strukturováno, pokud jde o cíle, dobu trvání nebo podporu v učení. Informální učení je ve většině případů z hlediska učícího se neúmyslné.“⁵²

Z výše uvedeného plyne, že v rámci vzdělávání bezdomovců, vzhledem k jejich životnímu stylu, můžeme vyloučit formální způsob vzdělávání. Jedním z aspektů tohoto vyloučení je, že bezdomovci, kteří se rozhodnou aktivně podílet na rozvíjení svých kompetencí, takové činnosti ještě po dlouho dobu nebudou schopni dosahovat řízenou formou v institucích zaměřených na vzdělávání. Dalším aspektem je rovněž to, že učivo, které je bezdomovcům předáváno nemá charakter standardního učiva, na které by bylo možné zpracovat kurikulum a které by mohlo být široce uplatnitelné v řadách bezdomovců, se smysluplnými výsledky. Pro vzdělávání bezdomovců jsou tak vhodný neformální a informální způsob vzdělávání. Poskytování informací ze strany sociálních pracovníků, pomoc se zařízením formalit jako je vystavení dokladů, či zřízení místa pro odběr pošty, konzultace s pracovníky sociálních služeb apod. jsou ty činnosti, které mohou bezdomovcům dopomoci ke zlepšení jejich situace a k postupnému začlenění zpět do společnosti.

⁵⁰ EACEA; Eurydice. *Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě*. Brussels: Eurydice, 2011, s. 17.

⁵¹ EACEA; Eurydice. *Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě*. Brussels: Eurydice, 2011, s. 17.

⁵² EACEA; Eurydice. *Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě*. Brussels: Eurydice, 2011, s. 17.

3 Možnosti pomoci bezdomovcům v Olomouci

Změny ve společnosti se samozřejmě odráží i ve vývoji bezdomovectví. Přesná statistika, která by byla schopna přesně mapovat např. každoroční nárůst bezdomovců, chybí a její realizace by byla velmi těžko proveditelná. Pro obecné povědomí však lze uvést, že stále dochází k pozvolnému nárůstu počtu bezdomovců v Olomouci. Přibližně se jedná o nárůst padesáti osob za rok. V nejčastější míře je na vině finanční situace, konkrétně exekuce a zadlužení lidí. V tomto aspektu jsou zahrnuty jak dluhy na úvěrech, které si lidé zavíní sami, tak i dluhy za zdravotní pojištění, za odpad, dluhy z výkonu trestu, dluhy na výživném, dluhy z pokut dopravního podniku apod. Ve společnosti bezdomovců je možné sledovat nárůst výskytu žen, kdy v devadesátých letech jich bylo řekněme 7 % a dnes můžeme mluvit o cca čtvrtině. Dalším diskutovaným trendem je věk. V některých obdobích je možné si všimnout výkyvů, nicméně tyto nezavdávají nějakému trendu, např. že přibývá mladých, nebo starých.⁵³

Na území města Olomouce se vyskytují dva nejdůležitější subjekty, které s bezdomovectvím pracují a jejich cílem je kromě zmírňování následků bezdomovectví i snaha o zapojení bezdomovců zpět do společnosti. Oba tyto subjekty jsou situovány ve městě Olomouci. První z nich je Statutární město Olomouc, které provozuje Azylový dům pro muže, Noclehárnu pro muže a Terénní program. Jako druhý významný subjekt v Olomouci působí Středisko Samaritán pro lidi bez domova, které je provozováno pod záštitou Charity ČR. Středisko Samaritán v Současné době provozuje Terénní program, Noclehárnu pro muže, Noclehárnu pro ženy, Azylový dům pro muže, Azylový dům pro ženy, projekt Vzestupná spirála, ordinaci praktického lékaře pro lidi v nouzi a participuje na projektu Nový prostor.

Obecně lze tedy stav bezdomovectví označit za nestálý a přechodný. Ke snaze o stabilizaci dopomáhá velké nasazení sociálních pracovníků, a to jak na poli péče o bezdomovce, tak v problematice politického „lobby“ za bezdomovce. Současný stav je také produktem přetrvávajícího negativního myšlení poměrně velké části obyvatelstva, odsuzování bezdomovců, apatie k problematice, vnímání bezdomovců jako pobudů, příživníků, kteří si za svůj problém můžou sami a ještě s ním obtěžují ostatní. Negativní přístup části společnosti mnohdy vede k represí, místo aby byla produkována podpora a pomoc lidem v nouzi. Tato intolerance, despekt a apatie pak vyúsťuje k násilí páchanému na bezdomovcích.⁵⁴

⁵³ PRINZ, Petr. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti*. Olomouc: Charita Olomouc, 2012.

⁵⁴ PRINZ, Petr. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti*. Olomouc: Charita Olomouc, 2012.

V této kapitole jsem vycházel převážně z poznatků získaných vlastním šetřením a spoluprací s pracovníky obou zařízení pro pomoc lidem bez domova. Tyto poznatky jsou doplněny o informace dostupné na internetu a v letáčích, které zařízení poskytuje.

3.1 Statutární město Olomouc

Jako první subjekt, který se snaží o pomoc a resocializaci lidí bez domova na Olomoucku je třeba zmínit samotné Statutární město Olomouc. Statutární město Olomouc provozuje pro tyto účely terénní program, Noclehárnu pro muže a Azylový dům pro muže.

A. Terénní program

Terénní program, který je realizován Statutárním městem Olomouc si klade za cíl pomáhat osobám nacházejícím se v nouzové osobní a sociální situaci, kterou nejsou schopny vlastními silami vyřešit. Smyslem terénního programu není čekat, až se osoby v nouzi samy pokusí vyhledat nějakou sociální službu, ale aktivně a samostatně tyto osoby vyhledávat a snažit se co nejvíce zmírnit důsledky jejich osobní a sociální situace, navrhnout řešení, případně nasměrovat klienty k využití některé ze sociálních služeb jak Statutárního města Olomouc, tak i ostatních subjektů, kteří na poli pomoci lidem v nouzi působí.

Terénní pracovníci ve všedních dnech době od 10:00 do 14:00 hodin navštěvují lokality, kde je zaznamenám častý výskyt osob sociálně vyloučených nebo tímto vyloučení ohrožených. Terénní pracovníci tyto osoby vyhledávají a nabízejí jim pomoc. Pokud klientovi vyhovuje jiná doba návštěvy terénního pracovníka, je možné ji s terénním pracovníkem individuálně dohodnout. Pracovníci klienta seznamují s portfoliem sociální péče, kterou mohou využít ve své situaci, podporují mezilidské a rodinné vztahy a vazby klientů, snaží se o rozvoj kontaktů klientů se společenským prostředím, učí klienty schopnosti předejít vzniku nepříznivé sociální situace, řešit samostatně své problémy a běžné záležitosti, ať už osobního, nebo administrativního charakteru. Dále se klienty snaží naučit klienty odpovědnosti k plnění jejich povinností vyplývajících zejména z uzavřených nájemních i jiných smluvních vztahů, za jejich rozhodování a konání. Přístup ke klientovi je odvíjen od jeho individuálních, konkrétních potřeb, terénní pracovníci vždy respektují vlastní volbu klienta. Terénní pracovníci v žádném případě neřeší problémy za klienta, ale vždy ve spolupráci s ním. Terénní program tedy funguje, pouze pokud je klient ochoten se na řešení své situace podílet.

Podmínkami pro poskytnutí služby je dosažení 18 let věku u osob žijících na území města Olomouce. Služba může být odmítnuta osobám, které nespadají do cílové skupiny,

žádají jiný druh sociální pomoci a osobám, které jsou pod vlivem návykových látek nebo alkoholu, nebo jsou agresivní. Dále je možné službu odmítnout z kapacitních důvodů.⁵⁵

B. Noclehárna pro muže

Noclehárna pro muže, kterou provozuje Statutární město Olomouc je situována v budově Azylového domu, na ul. Řepčinská v Olomouci. Noclehárna nabízí rychlou pomoc mužům bez přístřeší, kteří mají zájem o přenocování.

Noclehárna poskytuje nocleh vždy jen na jednu noc. V rámci noclehu jsou vždy poskytnuty také podmínky pro osobní a celkovou hygienu klienta. Uživatel Noclehárny má k dispozici jednu z deseti postelí, noční stolek uzamykatelnou skříňku na osobní věci a hygienické zázemí v podobě sprchy a toalety. V rámci noclehu se pracovníci Noclehárny snaží uživatele motivovat k řešení své situace a postupné začlenění zpět do společnosti. Nabízí jim také další sociální služby, které jim mohou dopomoci ke zpětné integraci, jako jsou například služby Azylového domu, případně služby jiných subjektů působících v oblasti pomoci lidem v nouzi. Pracovníci přistupují ke všem uživatelům rovně a spravedlivě, všichni mají stejná práva a povinnosti. V rámci poskytování služby je kladen důraz na individuální potřeby každého z klientů.⁵⁶

Služba je poskytována mužům bez přístřeší, kteří dosáhli 18 let věku a jsou fyzicky soběstační. Žádné podmínky pro přijetí do služby nejsou stanoveny. Služba může být odmítnuta žadatelům, kteří žádají sociální službu, kterou Noclehárna neposkytuje, prokazatelně nespadá do skupiny osob, jímž je služba poskytována, je pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek. Služba bude také odmítnuta žadateli, kterému bylo Noclehárnou ukončeno poskytování služby pro porušení řádu noclehárny, kdy od ukončení neuplynulo minimálně 6 měsíců. Dále je možné službu neposkytnout z kapacitních důvodů.

Služba je zpoplatněna částkou 20 Kč za jeden nocleh, která je hrazena před poskytnutím služby v hotovosti na pokladně Azylového domu. Provozní doba Noclehárny je nepřetržitá, příjem uživatelů probíhá denně od 19:00 do 20:00 hodin. V současné době je kapacita noclehárny 10 lůžek.

⁵⁵ PÍŠTĚKOVÁ, Irena. Cíle, cílová skupina a místní dostupnost. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/terenni-programy/cile-a-cilova-skupina>

⁵⁶ KROSESKOVÁ, Vlasta. Poslání, cíle a zásady poskytované sociální služby Noclehárna. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/nocleharna/poslani-cile-a-zasady>

C. Azylový dům pro muže

Azylový dům pro muže Statutárního města Olomouce se nachází na ulici Řepčinská v Olomouci. Azylový dům poskytuje mužům bez přístřeší ubytování na přechodnou dobu. Azylový dům dále poskytuje mužům individuální sociální zázemí, skrze které se snaží je motivovat k aktivnímu řešení své nepříznivé životní situace, znovu začlenění do společnosti a snižovat závislost na systému sociální pomoci.⁵⁷

Azylový dům pro muže si klade za cíl pomoc s řešením problému, které muže do Azylového domu přivedly, a to například zadluženost, nepříznivý zdravotní stav, rodinné poměry, závislosti na alkoholu nebo návykových látkách apod. Služba je poskytována mužům bez přístřeší, kteří dosáhli 18 let věku a jsou fyzicky soběstační. Podmínka pro využívání služby je aktivní podílení se na řešení své situace. Služba Azylového domu je koncipována takovým způsobem, aby vedla v uživatele k získání nebo udržení pracovních návyků, udržení nebo získání zaměstnání, zajištění a udržení vhodného bydlení, vyřízení úředních záležitostí jako je například vystavení osobních dokladů, registrace na Úřadě práce, zajištění sociálních dávek apod. Dále se mohou klienti obracet na pracovníky se žádostí o pomoc při obnovení a upevnění kontaktů s rodinou. Ke každému je přístupováno individuálně s ohledem na osobnostní předpoklady a potřeby klienta. Odborný personál Azylového domu postupně každému z klientů vytyčuje krátkodobé individuální cíle, které mu napomůžou si znovu osvojit sociální návyky, o které přišel, nebo které se rozhodl nerespektovat. Pracovníci Azylového domu dbají na rovný přístup ke každému klientovi.⁵⁸

Službu je možné odmítnout, pokud zájemce žádá služby, které Azylový dům neposkytuje (žádá jen o bydlení), nespadá do skupiny osob, kterým je služba poskytována, má neplatný nebo vůbec nevlastní doklad totožnosti, není zdravotně způsobilý k pobytu na Azylovém domě, případně nedoloží posudek od praktického lékaře. Služba také nebude poskytnuta žadatelům, kterým bylo ukončeno ubytování z důvodu porušení smlouvy, aniž by od této doby neuplynula doba nejméně 6 měsíců. Služba může být dále poskytnuta, neumožní-li to kapacitní důvody.

Služba nabízí uživatelům ubytování na dobu zpravidla nepřevyšující jeden rok. Klienti domu mohou zdarma využívat sprchy a toalety, mohou si prát své osobní oděvy a k dispozici mají vše potřebné pro úklid. Pro tyto účely je klientům poskytnuto 2x za měsíc 200 g pracího

⁵⁷ KROSESKOVÁ, Vlasta. Azylový dům. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/azylovy-dum/>

⁵⁸ KROSESKOVÁ, Vlasta. Poslání, cíle a zásady poskytované sociální služby Azylový dům. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/azylovy-dum/poslani-cile-a-zasady>

prášku a 1x za měsíc 250 ml prostředku na nádobí. Při zahájení služby dále klient obdrží kartáček na zuby a zubní pastu, ručník, 10ml šampon a sadu na holení. Klienti mají také k dispozici čisté ložní prádlo k výměně. Služba neposkytuje přímou materiální pomoc při zajištění stravy, ale uživatelé mohou využívat společné kuchyňky pro přípravu stravy. Dále je možné využít zdarma veřejného internetu v době od 9:00 do 16:00 hodin ve všední dny.

Služba je poskytována na základě písemné žádosti, jejíž součástí musí být posudek praktického lékaře o zdravotním stavu. Samotné užívání služby je poté realizováno na základě Smlouvy o poskytování sociální služby, před jejímž sepsáním se musí žadatel prokázat platným dokladem totožnosti. Služba zpoplatněna částkou 66 Kč za den, kdy tato částka se platí za uplynulý měsíc vždy k prvnímu dni následujícího měsíce. Úhradu je možné hradit v hotovosti na pokladně Azylového domu nebo bezhotovostním převodem. V současné době má Azylový dům kapacitu 48 lůžek ve dvou až čtyřlůžkových pokojích. Pracovní doba Azylového domu je nepřetržitá, příjem nových uživatelů probíhá denně od 8:00 do 13:00 a od 14:00 do 16:00 hodin.

3.2 Středisko Samaritán

Dalším poskytovatelem pomoci pro lidi bez domova v Olomouci je středisko Samaritán, které je provozované pod patronátem Charity České republiky. Středisko Samaritán je středisko pro všechny lidi, kteří se ocitli v nouzi při řešení problémů související se ztrátou domova, nezaměstnaností, drogovou závislostí, trestnou činností nebo z důvodu osamění. Středisko Samaritán poskytuje své služby lidem od roku 1991. Poskytovanými službami se snaží reagovat na stále se vyvíjející fenomén bezdomovectví i na vývoj společnosti a ekonomiky. Od začátku tvořilo jádro služeb střediska Samaritán zajištění bydlení v azylovém domě. Zprvu to bylo bydlení na azylovém domě, od roku 1996 byly zřízeny sociální byty. Od roku 2004 je v provozu azylový dům pro ženy. V roce 2005 bylo uvedeno do provozu nízkoprahové denní centrum. V roce 2007 pak nepřímo na služby nízkoprahového denního centra navázalo zřízení ordinace praktického lékaře pro lidi v nouzi. Zatím poslední rozšíření služeb zaznamenalo středisko Samaritán v roce 2010, kdy byla zřízena noclehárna pro ženy. Jednotlivé služby střediska Samaritán jsou popsány níže. Středisko pracuje na principu integrace, v rámci kterého by v principu měl člověk z ulice na základě Terénního programu využívat služeb Denního centra, následně služeb Noclehárny, poté začít využívat Azylový dům, požádat o umístění do sociálního bytu a v konečné fázi si najít a udržet vlastní bydlení. Ve Středisku v nynější době pracuje 28 osob, z toho některé na částečný úvazek.

A. Terénní program

Terénní program navázal na služby Střediska Samaritán po roce 2007 a jeho vznik byl přirozenou reakcí na vývoj situace bezdomovectví na Olomoucku. Terénní program je zacílen na jednotlivce či skupiny lidí bez domova, které z různých důvodů nevyužívají žádnou sociální službu, nebo sociální služby využívají nahodile. Terénní program funguje na odlišném principu než ostatní služby Střediska Samaritán. Pracovníci terénního programu nečekají na to, až je o pomoc požádají sami lidé v nouzi, ale aktivně se sami snaží vyhledávat lidi, kterým by služby Střediska Samaritán mohly pomoci. Prochází proto squaty, zahradní chatky, nebo oslovují lidi žijící na ulici a nabízí jim služby Střediska. Jediná kritéria, která jsou na uživatele kladena, spočívají v dosažení 18 let věku a v jejich ochotě se s terénními pracovníky setkávat, pracovat a být s nimi v kontaktu.⁵⁹ Terénní pracovníci nikoho z uživatelů nepřemlouvají ani do něčeho nenutí, pouze se snaží je nasměrovat do dalších sociálních a zdravotních služeb Střediska, kde jim bude poskytnuta pomoc a péče v jejich situaci. Dále se pracovníci snaží o předcházení zhoršení osobní situace uživatelů, a to i po stránce zdravotní (předcházet možnému šíření nakažlivých chorob). Služba je tedy zaměřena jak na řešení nouzových a problematických situací, tak na prevenci před jejich vznikem, nebo šířením.

V rámci služby není poskytována materiální pomoc. Pracovníci ale v některých případech poskytují materiální pomoc ve formě předání jídla, či čistého oblečení, což ale spíše slouží k navázání kontaktu, než jako náplň terénního programu. Uživatelé služby se mohou na terénní pracovníky obracet se žádostí o pomoc například při vyplňování tiskopisů pro úřady, při vyřizování osobních dokladů, při kontaktu s rodinou, apod.

B. Nízkoprahové denní centrum

Nízkoprahové Denní centrum vzniklo v roce 2005 a klade si za cíl poskytovat denní útočiště, kde lze získat jak materiální pomoc, tak i hygienické zázemí. Dále zde je možné najít podporu ke změně nepříznivé životní etapy a návratu do společnosti pro ty, kteří žijí na olomouckých ulicích, nebo jsou ohroženi bezdomovectvím nebo sociálním vyloučením. Základním faktorem služby je osobní vztah mezi klientem a pracovníkem Denního centra. Nyní, v roce 2013, má Denní centrum kapacitu 35 míst.

Ve vztahu ke svým klientům si denní centrum klade za cíl uspokojovat životní potřeby formou potravinové pomoci, hygienického zázemí, poskytuje ošacení, možnost odpočinku a

⁵⁹ CHARITA OLOMOUC. *Leták terénního programu* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/192/TP_letak.pdf

emoční podpory. Lidem bez domova pracovníci denního centra pomáhají s řešením zásadních záležitostí a jednání s úřady, jako je například pomoc při vyřízení osobních dokladů, vyřízení důchodu, sociálních dávek, poskytují lidem v nouzi právní a sociální poradenství a pomáhají při uplatňování jejich práv. Denní centrum se snaží ve své činnosti lidem v nouzi pomoci s orientací v tíživé situaci a poskytují podporu při její stabilizaci. V případě potřeby plní denní centrum roli zprostředkovatele navazujících, ale i ostatních služeb, mezi které se počítá například spolupráce s K-centry (střediska pro drogově závislé), občanskými poradnami, pobytovými sociálními službami, léčebnami či agenturami zprostředkovávajícími zaměstnání. Denní centrum pomáhá lidem v nouzi také při obnovování a upevňování kontaktu s rodinou, při snaze o znovu začlenění se do společnosti a celkově pomoc při znovuzískání sociálních kompetencí. Do činnosti Denního centra patří také pomoc při hledání zaměstnání a při hledání vhodného ubytování. Denní centrum rovněž zajišťuje zprostředkování lékařské péče.

Ve vztahu ke společnosti si denní centrum klade za cíl prevenci v oblasti sociálně patologických jevů, jako je například kriminalita a šíření infekčních chorob. Dále se Denní centrum snaží zmírňovat dopady problému bezdomovectví na Olomoucku a prezentovat u laické i odborné veřejnosti problematiku bezdomovectví jako širokospektrální problém, snaží se odstraňovat vžitě negativní předsudky vůči lidem bez domova.

Pro možnost využívání služeb Denního centra musí být žadatel starší 18 let, který je aktuálně bez jakéhokoli stabilního bydlení a v akutní nouzi. Pro účely posouzení nároku na využití služeb denního centra se stabilním bydlením rozumí bydlení vlastní, nebo bydlení nájemní s délkou nájemního vztahu delšího než jeden rok. Akutní nouzi se pro účely posouzení nároku na využití služby rozumí stav, kdy osoba nemá dostatečné prostředky pro uspokojování svých základních potřeb. V těchto případech se povětšinou jedná o příjem osob nepřesahující 6000 Kč.

Denní centrum poskytuje základní nabídku svých služeb zdarma, nadstandardní služby jsou za drobný poplatek. Potravinová pomoc spočívá v poskytnutí jedné polévky s chlebem denně, další polévka denně je za poplatek 5 Kč. Na pití je pro klienty připraven čaj, který je zdarma, káva s cukrem je k dispozici za 3 Kč. Ošacení je možné si vzít jednou za dva měsíce zdarma. V odůvodněných případech, jako je například návštěva lékaře, nebo parazitární onemocnění, je možné si vzít oblečení zdarma častěji. Dále je jednou za tři měsíce k dispozici výdej oblečení ve Středisku SOS. V nízkoprahovém centru je také možné si nechat vyprat své oblečení, a to za poplatek 15 Kč. V Denním centru je dále možné se jednou za týden zdarma osprchovat, každá další sprcha v týdnu je zpoplatněna částkou 15 Kč. Klienti Denního centra ale mohou využít i například možnost nechat si zhotovit průkazové fotografie. Cena šesti

fotografií je zpoplatněna částkou 10 Kč. Denní centrum poskytuje zdarma klientům možnosti si zatelefonovat a po dohodě s pracovníky si klienti na adresu Denního centra mohou nechat zasílat veškerou svou korespondenci. V rámci Denního centra probíhá program Nový Prostor, v rámci kterého si klienti mohou legálně přivydělat. O programu Nový Prostor se podrobněji zmíním dále.⁶⁰

K odmítnutí poskytnutí služby může vést několik různých faktorů. Například pokud klient žádá službu, kterou nízkoprahové Denní centrum neposkytuje. Dále se může jednat o kapacitní důvody, ale služba může být odmítnuta, i pokud klient jednou porušil pravidla a byl ze služby vyloučen. Denní centrum také neposkytuje služby osobám, které jsou pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek, pokud zájemce prokazatelně trpí některým z druhů přenosných parazitárních či infekčních chorob. Služby Denního centra také nelze poskytnout lidem, kteří využívají služeb azylového domu. Denní centrum také neposkytne službu osobě, která má v době žádání o službu dostatečně zdroje na zajištění svých potřeb.

C. Noclehárna pro muže

Noclehárna pro muže jde ruku v ruce s hlavním cílem Střediska Samaritán, a to poskytovat obydlí pro muže na Olomoucku, kteří se ocitli v nouzové situaci a bez střechy nad hlavou. Noclehárna pro muže poskytuje těmto mužům především přespání a hygienické zázemí. V rámci služby je možné získat podporu v oblasti sociálních dávek, zadluženosti, zajištění zdravotní péče, nebo jednání s úřady, např. při vyřizování osobních dokladů. Pracovníci noclehárny jsou také nápomocni při zprostředkování navazujících sociálních služeb. Podmínky pro přijetí do služby jsou minimální, protože cílem služby je poskytnout rychlou pomoc těm, kteří nemají kde spát.

Do služby mohou být přijati muži starší 18 let v obtížné situaci a bez přístřeší. Předpokladem k přijetí je zaplacení poplatku za nocleh a prokázání se platným dokladem totožnosti. Službu mohou bez omezení využít také cizinci. Noclehárna poskytuje pobyt mužům maximálně na dobu 60 nocí. Poté musí být příjem služby přerušen na dobu dvou měsíců.⁶¹

Poskytnutí služby může být odmítnuto, pokud zájemce požaduje službu, kterou noclehárna pro muže neposkytuje. V takovém případě pracovníci noclehárny klienta nasměrují na vhodnější službu, která bude odpovídat jeho požadavkům. Dále je možné službu

⁶⁰ CHARITA OLOMOUC. *Leták Nízkoprahového denního centra* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/37/DC-letak.pdf>

⁶¹ CHARITA OLOMOUC. *Leták Nízkoprahového denního centra* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/37/DC-letak.pdf>

neposkytnout, pokud je zájemce pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek, je agresivní, není schopen uhradit poplatek za přespání (pokud nežádá krizové přespání), nebo pokud prokazatelně není zdravotně způsobilý k pobytu v noclehárně, tedy pokud například trpí parazitárním onemocněním, nebo není soběstačný. Službu je možné neposkytnout také z kapacitních důvodů

V noclehárně je mužům kromě postele k dispozici toaleta a sprcha, kuchyňka s rychlovarnou konvicí, mikrovlnnou troubou a nádobím, čisté povlečení a ručníky. V návaznosti na služby noclehárny je možné využít služby nízkoprahového denního centra k zajištění potravinové pomoci, možnosti hygieny, výměny oblečení nebo praní.

Přijetí probíhá na služebně Azylového domu pro muže od 18:00 hodin, kdy se služba otevírá. Zájemce sem musí pro přijetí do služby dorazit nejpozději do 20:00 hodin. Službu musí klient opustit ráno nejpozději v 7:30 hodin. Noclehárna je otevřena denně, včetně státních svátků. Kapacita noclehárny je 14 lůžek, které jsou umístěny v jedné místnosti. Cena přespání je 20 Kč, dále je možné využít možnosti krizového noclehu po dobu maximálně tří dnů v celku, který je bezplatný. Krizový nocleh může být poskytnut, i pokud nemá uživatel doklad totožnosti. V tomto případě musí klient doložit prohlášení o správnosti uvedených údajů. Služba se nijak nedá zarezervovat, zájemci jsou ubytováni podle příchodu až do naplnění kapacity.

D. Noclehárna pro ženy

Noclehárna pro ženy je zatím nejmladší ze sociálních služeb Střediska Samaritán. Noclehárna pro ženy vznikla v návaznosti na stále více se vyskytující ženy v tíživých situacích a bez domova. Noclehárna, kterou by mohly tyto ženy využít, na Olomoucku dlouhodobě chyběla. Noclehárna vznikla v roce 2010. Hlavním cílem noclehárny je, stejně jako u noclehárny pro muže, poskytnout rychlou pomoc v podobě nabídnutí zázemí pro přespání a hygienu. Stejně, jako v případě noclehárny pro muže, mohou klientky využít další pomoci v oblasti sociálních služeb, které spočívají např. v zajištění lékařské péče, řešení jejich zadluženosti, pomoc s vyřízením dokladů, apod.

Služba může být poskytnuta ženám starším 18 let, které se nachází v tíživé situaci spojené se ztrátou bydlení. Předpokladem pro přijetí do služby je prokázání se platným dokladem totožnosti a uhrazení poplatku za nocleh. Služby noclehárny mohou bez omezení využít také cizinky. Nocleh je možné využít na dobu devadesáti odespaných nocí. Po vyčerpání této kvóty je znovupřijetí do služby podmíněno uplynutím třicetidenní lhůty.

Poskytnutí služby může být odmítnuto žadatelkám, které žádají službu, která noclehárnou není poskytována. V takovém případě jsou žadatelky odkázány pracovníky noclehnárny na službu, která je schopna pokrýt jejich požadavky. Dále je možné službu odmítnout žadatelce, která je v podnapilém stavu nebo pod vlivem psychotropních látek, nebo je agresivní. Je také možné neposkytnout službu z kapacitních důvodů.

V noclehnárně pro ženy mají klientky k dispozici kromě lůžek kuchyňku s rychlovarnou konvicí, mikrovlnnou troubou a nádobím, toaletu, sprchu a kuřárnu, využít mohou také čisté ručníky a ložní prádlo. V návaznosti na služby noclehnárny je možné využít dalších služeb Střediska Samaritán, jako jsou například služby nízkoprahového denního centra.

Noclehnárna pro ženy je otevřena denně, včetně svátku, a to v době od 18:00 hodin do 7:30 hodin v měsících březnu až říjnu, od 17:00 hodin do 7:30 hodin v měsících listopadu až únoru. Pro celý rok platí, že žadatelka musí přijít se žádostí k přijetí do služby do 20:00 hodin. Noclehnárnu musí klientka opustit nejpozději v 7:30 hodin. Kapacita noclehnárny je 8 lůžek v dvou místnostech. Cena noclehu je 25 Kč za noc s tím, že lze v případě potřeby poskytnou maximálně tři po sobě jdoucí noclehy zdarma v případě, že se žena nachází v obzvláště krizové situaci a nemá na zaplacení poplatku, nebo nemá doklad totožnosti. V případě, kdy žadatelka nemůže předložit doklad totožnosti, musí předložit prohlášení o správnosti uvedených údajů o její osobě. Služby noclehnárny nelze nijak dopředu rezervovat, služba je plněna postupně dle příchodu až do naplnění kapacity.⁶²

E. Azylový dům pro muže

Azylový dům pro muže, jehož služby provází Středisko Samaritán téměř od začátku jeho existence, si klade za cíl nabídnout pomoc a podporu mužům na Olomoucku, kteří se ocitli v obtížné sociální situaci a bez střechy nad hlavou. Azylový dům pro muže poskytuje klientům ubytování na dobu nezbytně nutnou pro vyřešení své obtížné situace a odbornou pomoc při hledání vhodných východisek. Těžištěm služby je individuální přístup, respekt k druhému, jeho právům, důstojnosti a rozhodnutím. Služby Azylového domu pro muže se snaží pomoci svým klientům k postavení se na vlastní nohy. V nynější době čítá kapacita Azylového domu 35 lůžek, kde jsou k dispozici dvoulůžkové, třílůžkové a pětílůžkové pokoje.

⁶² CHARITA OLOMOUC. *Leták noclehnárny pro ženy* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupný z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/35/NOCM_letak.pdf

Cílem Azylového domu pro muže vzhledem ke klientům je pomoc při řešení krizové sociální a bytové situace a uspokojování základních životních potřeb, jako je střecha nad hlavou, strava a hygiena. Pracovníci Azylového domu pro muže se snaží o pomoc se stabilizací sociální situace klientů, vypomáhají jim s vyřízením důležitých záležitostí, jako jsou osobní doklady, sociální dávky a zajištění zdravotní péče. Zde je těžištěm služby zejména sociální práce individuálního charakteru. Dále pomáhají klientům s řešením jejich finanční situace, kdy se jedná zejména o zadluženost, řeší s nimi otázku pracovního uplatnění, zvyšování kvalifikace, úspěšné absolvování léčby, či opatření si vlastního bydlení. Azylový dům je svou strukturou a systémem řešen tak, aby jeho prostředí napomáhalo rozvoji osobnosti, podporovalo volnočasové aktivity, jako jsou například četba, sport a kultura a tím přispívalo k resocializaci klientů. Klienti mohou využít podpory k obnově společenských a rodinných vazeb. Prostor Azylového domu se také snaží o rozvoj pracovních návyků, se kterými potom mají klienti větší šanci na udržení si zaměstnání. Pobyt v Azylovém domě proto nese prvek povinnosti výkonu pracovní rehabilitace, což spočívá ve výkonu práce po dobu stanového počtu hodin ve prospěch zařízení. Povětšinou se tento fond pohybuje okolo deseti hodin, ale je závislý na sociálním stavu klienta. V Azylovém domě je zakázáno konzumovat alkohol a psychotropní látky, stejně jako je zakázáno je do domu donášet. Rovněž je zakázáno do domu přicházet pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek. Dalším pravidlem je příchod do domu nejpozději do 22:00 hodin. Z tohoto pravidla jsou udělovány výjimky pracujícím klientům dle pracovních potřeb. Díky tomu, že má služba jasně nastavená pravidla, jsou klienti vedeni ke znovuzískání kompetence spočívající v nutnosti dodržování jistých pravidel společnosti.

V Azylovém domě jsou pro klienty k dispozici dvě kuchyňky, pingpongový stůl, tři televizory, knihovna a pračka. V rámci Azylového domu je možné užívat služby denního centra a v určenou dobu si tak zajistit stravu.⁶³

Azylový dům pro muže poskytuje bydlení mužům, kteří jsou starší 18 let a jsou ve složité sociální situaci a bez přístřeší. Muži jsou přijímáni na základě pohovoru s koordinátorem Azylového domu pro muže a podání žádosti o přijetí do Azylového domu. Přednostně řeší žádosti mužů, kteří se vrací z výkonu trestu odnětí svobody. Dále jsou přednostně vyřizovány žádosti mužů, kteří mají trvalé bydliště na území Olomouckého kraje. Službu mohou využít i cizinci s trvalým pobytem na území České republiky, nebo pokud jsou v ČR evidováni na Úřad. Cizinci, kteří nemají trvalý pobyt na České republice, mohou být

⁶³ CHARITA OLOMOUC. *Leták Azylového domu pro muže* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/193/ADM_letak.pdf

v Azylovém domě ubytování maximálně na dobu tří měsíců. Azylový dům pro muže nabízí mužům možnost pobytu po dobu půl roku, která lze následně prodloužit o další půlrok. Maximální délka využití ubytování je jeden rok a znovu je možné se přihlásit do služby po minimálně šest měsíců trvající přestávce. Předpokladem přijetí do služby je stabilizovaná životní situace s reálnou možností zaplatit příspěvek. Zde je tedy podmínka stabilního příjmu ze zaměstnání, důchodu, sociálních dávek, případně jiný stabilní příjem. Další podmínkou přijetí do služby je prokázání se jakýmkoli dokladem totožnosti s fotografií – občanským průkazem, cestovním pasem, apod., případně rodným listem. Před přijetím do služby musí zájemce projít vstupní lékařskou prohlídkou, kterou musí získat doporučení pro přijetí do služby. Tato lékařská prohlídka je zajišťována lékařem střediska Samaritán. V případě, že se do služby hlásí muž, který přichází z psychiatrické léčebny, léčebny dlouhodobě nemocných apod., musí doložit též potvrzení svého ošetřujícího lékaře.

Důvodem k odmítnutí služby může být požadavek na službu, kterou Azylový dům neposkytuje, případně pokud to již neumožňují kapacitní důvody Azylového domu. Dále je možné odmítnout poskytnutí služby, pokud je klient pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek, pokud je agresivní, pokud není schopen uhradit poplatek za poskytnutou službu, případně pokud je zdravotně nezpůsobilý k pobytu na Azylovém domě.

V současnosti je cena ubytování stanovena na částku 2200 - 2500 Kč za měsíc.

V návaznosti na Azylový dům mohou klienti využít bydlení v některém z pěti sociálních bytů, které středisko Samaritán provozuje. Sociální byty nejsou samostatnou službou, jsou součástí služeb Azylového domu a bydlet v nich mohou i ženy. Žádost může podat pouze klient využívající služeb Azylového domu a musí uhradit administrativní poplatek 50 Kč. V nynější době čítá kapacita sociálních bytů celkem 11 lůžek. Cena ubytování v sociálních bytech je nyní stanovena na částku 2600 Kč.

F. Azylový dům pro ženy

Azylový dům pro ženy vznikl v roce 2004 a poskytuje své služby ženám, které řeší svou nouzovou situaci spojenou se ztrátou bydlení. Služba poskytuje ženám nepečující o dítě ubytování a odbornou pomoc při řešení své krizové situace. Důraz je kladen na poskytování pomoci ženám, které se staly obětí domácího násilí a které se navrací z výkonu trestu odnětí svobody. Azylový dům pro ženy poskytuje především služby, které zajišťují uspokojení základních životních potřeb, jako je poskytnutí střechy nad hlavou, stavy a hygieny, dále pak se snaží ženám pomoci se stabilizací jejich sociální situace tím, že jsou jim pracovníci azylového domu nápomocni při vyřizování dokladů, sociálních dávek, komunikaci

s úřady, zajištění zdravotní péče, nebo třeba při řešení jejich zadluženosti. Azylový dům pro ženy se svou koncepcí snaží o resocializaci a návrat do společnosti žen tím, že personál Azylového domu ženám pomáhá se zvyšováním kvalifikace, nástupem do zaměstnání, s úspěšným absolvováním léčby a snaží se, aby ženy byly schopny si zajistit a udržet vlastní bydlení. Mezi doplňující služby Azylového domu pro ženy patří například rozličné vzdělávací aktivity a pomoc obětem domácího násilí.

V Azylovém domě pro ženy jsou k dispozici dvoulůžkové pokoje, které zajišťují ženám dostatek soukromí, toaleta, sprcha a kuchyňka. V rámci pobytu na Azylovém domě pro ženy mohou klientky požívat služby denního centra, co se týče vydávání stravy, dále mohou v případě nouze dostat zdarma oblečení. V rámci pobytu v Azylovém domě mohou být ženy zapojeny do pracovní rehabilitace, kde budou za svou práci odměněny. Azylový dům podporuje také kulturní aktivitu klientek, kdy organizuje nebo zprostředkovává besedy, soutěže a výlety. V rámci pobytu mohou klientky absolvovat například minikurz vaření, účastnit se výtvarných dílen apod. Klientkám je prostřednictvím Azylového domu pro muže k dispozici knihovna, kde si lze zdarma vypůjčit knihy. Dále je možné v rámci pobytu navštěvovat duchovně zaměřená setkání a adorace v kapli sv. Richarda.⁶⁴

Služba je určena pro všechny ženy starší 18 let, které nemají ve vlastní péči dítě a které se nachází ve složité životní situaci spojené se ztrátou bydlení. Přednostně jsou vyřizovány žádosti žen, které se vrací z výkonu trestu odnětí svobody a žen, které mají trvalé bydliště na území Olomouckého kraje. Cizinky mohou služby využít pouze, pokud mají trvalý pobyt na území České republiky, ostatní cizinky mohou být přijaty pouze na dobu tří měsíců, a to v případě, že jsou v České republice evidovány na Úřadě práce. U žen, které se o využití služby uchází, se předpokládá jistá stabilizace jejich situace v podobě reálné možnosti uhradit poplatky za ubytování, proto ženy, které se o službu uchází, dokládají potvrzení o pravidelném příjmu. Toto je realizováno doložením potvrzení např. o evidenci na Úřadě práce, potvrzení o přiznání důchodu, potvrzení o zaměstnání, případně jiné potvrzení o jakémkoli pravidelném příjmu. Další podmínkou pro poskytnutí služby je prokázání se platným dokladem totožnosti, například občanským průkazem, cestovním pase, rodným listem apod. Pro poskytnutí služby je také zapotřebí předložit písemné doporučení lékaře, které žena získá vstupní lékařskou prohlídkou u praktického lékaře střediska Samaritán. V případě, že uchazečka o službu přichází z hospitalizace v psychiatrické léčebně, léčebně dlouhodobě nemocných apod., dokládá doporučení ošetřujícího lékaře. Ženy mohou být

⁶⁴ CHARITA OLOMOUC. *Leták Azylového domu pro ženy* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/36/ADZ_letak.pdf

ubytovány v Azylovém domě maximálně po dobu jednoho roku, poté musí být příjem služby minimálně na 6 měsíců přerušen, než je možné o poskytnutí služby žádat znovu.

Službu lze žadatelce odmítnout, pokud žádá službu, kterou Azylový dům pro ženy neposkytuje. V takovém případě je snaha zapojit žadatelku do jiné služby, která bude lépe vyhovovat jejím požadavkům. Dále je službu možné odmítnout, pokud je žena pod vlivem alkoholu nebo psychotropní látky, je agresivní, nebo je zdravotně nezpůsobilá k pobytu na azylovém domě. Nelze také poskytnout službu ženě, která má ve vlastní péči dítě.

V současné době je kapacita Azylového domu pro ženy 10 lůžek, úhrada za měsíc činí 2200 Kč. V ceně je zahrnuto půjčení nádobí, žehličky a jednou měsíčně praní prádla. Čisté ložní prádlo a ručníky jsou zdarma.

G. Vzestupná spirála

Projekt Vzestupná spirála je součástí terénního programu pro lidi bez domova Střediska Samaritán. Je podpořen z ESF Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Hlavním úkolem tohoto projektu je řešení problematiky zadlužení.

Projekt reaguje na jedno z aktuálních témat ve společnosti, kterým je problematika zadlužování, jejíž fenomén v posledních letech nebezpečně stoupá a tvoří velmi nebezpečnou půdu z hlediska sociální politiky. Projekt Vzestupná spirála rozšiřuje služby terénního programu Střediska Samaritán a je realizován od 1. 7. 2011 do 30. 6. 2014. Hlavní cíle projektu jsou:

- Podpoření kapacity poradenských zabývajících se problematikou zadluženosti na Olomoucku.
- Zapojení odborné veřejnosti do diskuse o problematice a snaha o co nejširší a nejefektivnější spolupráci s orgány konajícími v oblasti zadluženosti.
- Posílení řešení této problematiky mezi lidmi bez domova a mezi lidmi ohroženými ztrátou domova.

V rámci projektu dva terénní pracovníci pracují na posílení řešení zadluženosti u nejohroženějších skupin osob, mezi které se řadí osoby bez přístřeší, osoby bezprostředně ohrožené ztrátou domova a osoby, které jsou závislé na návykových látkách a které absolvovaly nebo právě absolvují ústavní či ambulantní léčbu, případně osoby, které abstínují. Realizace spočívá v aktivním hledání a oslovování osob, které jsou tímto problémem postiženy. Pracovníci zapojení v projektu spolupracují s ostatními sociálními službami pro lidi bez domova, navštěvují detoxikační a psychiatrická oddělení a léčebny (např. Fakultní nemocnice Olomouc, Vojenská nemocnice Olomouc, Psychiatrická léčebna Šternberk atd.).

Smyslem projektu je intenzivní individuální práce s klientem, v rámci které se pracovníci snaží jej motivovat k práci na stabilizaci situace v oblasti financí a dalších sociálních problémů, které na ni navazují. Činnost probíhá buďto formou terénní, nebo ambulantní, dle přání klienta. U každého případu je zjišťován stav a výše dluhů, sestaví rozpočtu pro běžný způsob života a sestavení priorit splácení. Klientovi je poskytována pomoc a asistence s finančním vedením domácnosti, vyjednávání s věřiteli a s vytvářením oficiálních listin a dokumentů, které jsou potřebné pro komunikaci s úřady. Pracovníci mají v rámci řešení případů možnost konzultace s právníkem. Kromě primárního cíle v podobě přímé práce se zadluženými, má projekt za cíl i posílení diskuse o této problematice. Pro tyto účely se jednou za půl roku konají workshopy pro odbornou veřejnost.

H. Ordinance praktického lékaře

Ordinance praktického lékaře pro lidi v nouzi vznikla pod záštitou Střediska Samaritán v roce 2007. Ordinance je unikátní v tom, že je vyhrazena na zdravotní péči pro lidi bez domova. Zdravotní péče je ale poskytována i lidem ubytovaných v sociálních zařízeních Střediska Samaritán. Ordinance funguje pět dní v týdnu od pondělí do pátku a personál se kromě standardní činnosti praktického lékaře věnuje i prevenci zejména infekčních onemocnění u lidí bez domova a snaží se o vytvoření a posílení návyků uživatelů v péči o své zdraví a hygienu. Personál ordinace tvoří praktický lékař a zdravotní sestra, kteří soustavně a dlouhodobě sledují zdravotní stav svých pacientů.

Smyslem služby je vytvoření sociálně zdravotního komplexu, díky němuž by mohly být řešeny dosud opomíjené problémy s poskytováním zdravotní péče lidem bez domova. Praktický lékař v případě potřeby může doporučit pacienta na odborné vyšetření ke specialistovi. Ordinance praktického lékaře úzce spolupracuje s nízkoprahovým denním centrem Střediska, kde se např. klienti mohou před vyšetřením umýt a získat čistý oděv. Prostřednictvím projektu se také snaží Středisko Samaritán nastavit způsob komunikace s ostatními institucemi ze systému českého zdravotnictví.

Službu může využít každá osoba starší 18 let, která se nachází v nouzové situaci bez domova. V akutních případech mohou být ošetřeny i osoby mladší 18 let. Pro využití služby je nutné se nahlásit na služebně Azylového domu, nebo na pracovišti nízkoprahového denního centra Střediska Samaritán. Pacient nesmí být pod vlivem návykových látek ani alkoholu a musí být čistý. Službu může využít i cizinec. V případě neodkladné pomoci budou ošetřeni i

pacienti, kteří nejsou registrovaní jako pacienti praktického lékaře Střediska, nebo osoby, které si nehradí zdravotní pojištění.⁶⁵

Službu je možné odmítnout pacientům, kteří jsou v podnapilém stavu nebo pod vlivem psychotropních látek, jsou agresivní, dále pacientů, kteří nemají zdravotní potíže a lidem, kteří porušují pravidla Střediska Samaritán.

V rámci služby pacienti hradí regulační poplatky na služebně Azylového domu pro muže. V případě, že je pacient v hmotné nouzi a nemá finanční prostředky k zaplacení regulačního poplatku, nebo doplatku v lékárně, se prokáže potvrzením vystaveným příslušným orgánem, nebo sociálními pracovníky střediska. Tito pacienti poté mohou žádat u pracovníků nízkoprahového denního centra o osvobození od regulačního poplatku i doplatků za léky. Osvobození od poplatků pak lze uplatnit pouze v Lékárně u sv. Josefa.

3.3 Nový prostor

Občanské sdružení Nový prostor funguje od roku 1998 jako neziskové občanské sdružení, které si klade za cíl rozvoj v oblasti sociálního podnikání. Občanské sdružení Nový prostor provozuje v České republice sociálně-terapeutickou pracovní službu street-paper, která dává možnost pracovat všem, kteří chtějí a mohou a jinde nenašli uplatnění. Služba stojí na konceptu pouličního prodeje časopisu Nový prostor, jehož prodejci jsou v sociální tísní, osoby bez přístřeší a lidé jinak ohrožení sociálním vyloučením. Nový prostor začal vycházet v roce 1999 pod názvem Patron a byl to společenský měsíčník, který kladl důraz na alternativní kulturu a sociální témata. Postupně se časopis začal přetvářet do dnešní podoby, kdy pod současným názvem vychází jako čtrnáctideník. V současné době stojí časopis 40 Kč a polovina z částky za prodaný časopis zůstává prodejci.⁶⁶

V Olomouci občanské sdružení Nový prostor spolupracuje se Střediskem Samaritán, prostřednictvím kterého je prodej realizován i v ulicích Olomouce. Časopis je možné v Olomouci zakoupit u prodejců na ulici tř. Kosmonautů u obchodního domu Albert, na ulici Leginářské u obchodního domu Billa, na Dolním náměstí, na ulici Foerstrova u obchodního domu Billa, na ulici Jeremenkova hlavním vlakovém nádraží, u prodejen Hruška a Baťa na Horním náměstí, na ul. Denisova u obchodního domu Koruna, na Náměstí republiky, na ulici 8. května u obchodního domu Galerie Moritz, na ulici. Tř. Svobody u obchodního domu Albert a na Žižkově náměstí, a to po sedm dní v týdnu.

⁶⁵ CHARITA OLOMOUC. *Leták ordinace praktického lékaře pro lidi bez domova* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/85/Ordinace_letak.pdf

⁶⁶ *Nový prostor – O nás* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://novyprostor.cz/o-nas.html>

Každý z prodejců má unikátní průkaz, na kterém je vyobrazena fotografie prodejce na červeném pozadí, dále jméno prodejce, prodejní místo, číslo průkazu a jeho platnost ve formě kuponu. Kupon má platnost jeden měsíc, kdy na průkazu je uveden název měsíce, číslo průkazu prodejce giloše a razítko Nového prostoru spolu s podpisem pracovníka Nového prostoru. Na nově vydaném kuponu jsou každý měsíc provedeny změny v ochranných prvcích. Aktuální vzhled kuponu jsou vždy vyobrazen na webu www.novyprostor.cz. Prodejce musí mít průkaz viditelně umístěný a při prodeji nesmí pít alkohol a žebrot o peníze.

3.4 Vývoj v rámci služeb pomoci bezdomovcům

Jak je z výše uvedeného textu zřejmé, snahy o pomoc a inkluzi bezdomovců zpět do společnosti jsou v neustálém vývoji. Dle vyjádření vedoucího Střediska Samaritán, pana Mgr. Petra Prinze, je spolupráce mezi oběma subjekty na velmi dobré, nadstandardní úrovni. Dobrá je také spolupráce s Olomouckým krajem, který i přesto, že není zřizovatelem žádné z pracovišť pro pomoc lidem bez domova, poskytuje finanční prostředky pro provoz zařízení.

Finanční prostředky jsou ale alfou a omegou fungování zařízení, jako je Středisko Samaritán. A v posledních letech je Středisko nuceno potýkat se se snižováním rozpočtu. Vlivem úbytku finančních prostředků musel být zrušen Terénní program na území města Přerova a v rámci Terénního programu musely být sníženy od začátku letošního roku úvazky z dosavadních 3,5 na 2.

3.5 Vzdělávání bezdomovců

Co se týče snahy vzdělávat bezdomovce v problematikách, které se jich týkají, např. zadluženost, alkoholismus, pracovní uplatnění apod. je to velmi složité. Vzhledem k životnímu stylu a sociální situaci bezdomovců je velmi těžké bezdomovce v tomto ohledu motivovat. Je nemyslitelné, že by se pro bezdomovce pořádaly semináře, případně nějaké pravidelné výukové programy, protože by zájem mezi bezdomovci byl velmi malý, téměř žádný. A je to i jistá institucionalizace, ze které má většina bezdomovců strach. Nemělo by tedy smysl pořádat pravidelné na sebe navazující výukové lekce, pokud by byly podmíněny docházkou, protože by na tuto podmínku nikdo z bezdomovců nepřistoupil a nemělo by stejně tak smysl pořádat je s tím, že by bezdomovci mohli přijít, pokud by chtěli, protože vzhledem k pravděpodobné časté absenci by návaznost učiva neměla žádnou efektivitu. Z toho jasně plyne, že vzdělávání bezdomovců je možné realizovat pouze formou individuální, na dobrovolnosti založené, činnosti. A toto je vlastně cílem všech výše popsaných služeb, které jsou na území Olomouce poskytovány. V každé službě se bezdomovci dozvídají nové

informace a něčemu se učí, ať už je to obsah služeb, které jim mohou pomoci v rámci terénních programů, dodržování stanovených pravidel jednotlivými službami, nebo soužití v rámci bydlení na sociálním bytě. V každé ze služeb je zakotveno poslání, že si člověk v nouzi osvojí nové kompetence a jeho stav dozná posunu k lepšímu.

4 Bezdomovectví z pohledu bezdomovců

Realizace výzkumného šetření na vzorku bezdomovců je velmi specifická. Problematická je určení základního souboru a následně i souboru výběrového. Proto bylo ustoupeno od kvantitativního výzkumného šetření. Pro účely práce byl zvolen kvalitativní přístup, a to konkrétně kazuistická metoda.

4.1 Výzkumná otázka

Výzkumná otázka zní: Má poskytování sociálních služeb bezdomovcům resocializační a vzdělávací funkci? Podporuje jejich znovuzacheňování do většinové společnosti?

4.2 Postup výzkumu

Pro čtvrtou kapitolu mé práce jsem zvolil pohled na problematiku společenského začlenění bezdomovců pohledem jejich vlastníma očima. K tomuto účelu jsem použil extrospektivní pozorování, rozhovor a případové studie – kazuistiky. Metoda, která je pro tento účel v rámci mé práce nejvíce vhodná, je případová studie. Kazuistika je „*systematické zkoumání jednotlivce prostřednictvím pozorování a rozhovoru umožňující detailní poznání chování, vývoje a rozvoje jeho osobnosti.*“⁶⁷

Ve struktuře kazuistiky se zprvu orientuji na získání informací o osobě zkoumaného a jeho osobní situaci. Zjišťuji věk, stav, počet dětí, vzdělání a dobu, po kterou je bez domova. Dále se zaměřuji na vývoj jeho životní situace s důrazem na přelomové období, v rámci kterého se stal bezdomovcem. V poslední části kazuistik se soustřeďuji na otázku spokojenosti se současným stavem, využívání pomoci, která je mu v rámci jeho působnosti nabízena, vymanění se ze své situace a návratu k normálnímu způsobu života. V rámci kazuistik není opomínuta ani otázka závislostí a jejich vlivu na dotazované. V neposlední řadě je v kazuistikách sledována i snaha dotazovaných o vzdělávání v kontextu návratu do většinové společnosti.

4.3 Výzkumný vzorek

V populaci bezdomovců je více mužů než žen, ale jejich poměr se s lety postupně mění, žen přibývá. Věková struktura mužů bezdomovců je pestrá.⁶⁸ Konkrétní výběr dotazovaných vzešel ze spolupráce se Střediskem Samaritán a Statutárním městem Olomouc,

⁶⁷ MUSILOVÁ, Marcela. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 10.

⁶⁸ Srov. MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013.

kdy pro získání údajů posloužily materiály vydané výše uvedenými subjekty a vlastní šetření. Zvolil jsem si proto z tohoto důvodu jako respondenty muže různého věku. Kritériem byla různá fáze bezdomovectví jednotlivých mužů a kontakt se Střediskem Samaritán. Další kritéria pro výběr výzkumného souboru jsem nevolil. Mužům jsem dal fiktivní jména podle abecedy, kdy jsem je seřadil sestupně podle věku. V kazuistikách nejmenuji přesně lokalitu, ve které žijí. V kazuistice A popisují příběh 67letého Antonína, v kazuistice B popisují příběh 49letého Bořivoje, v kazuistice C popisují příběh 40letého Cyrila, v kazuistice D popisují příběh 31letého Dalibora a v poslední kazuistice E popisují příběh 21letého Evžena.

4.4 Kazuistiky

V práci je předloženo pět případových studií bezdomovců, se kterými jsem se setkal v rámci své práce a se kterými jsem opakovaně vedl polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor je, jako jedna ze základních metod v užití kvalitativního výzkumu, dobře aplikovatelný právě na lidi bez domova a je jistě vhodnější, než dotazník, nebo obdobná, na písemný projev vázaná, metoda.

Rozhovory byly strukturovány následovně:

- Zjištění demografických údajů – věk, stav, vzdělání
- Jak jste se dostal do situace, v jaké jste nyní?
- Vyhovuje Vám situace, ve které se nacházíte? Měnil byste něco?
- Žijete sám? Stýkáte se s nějakou komunitou dalších bezdomovců?
- Máte nějaké kamarády?
- Máte přítelkyni, nebo manželku?
- Jste uživatelem alkoholu nebo drog?
- Měl jste někdy potíže se zákonem? Jakou trestnou činnost jste páchal?
- Víte, že můžete využít rozmanité sociální služby?
- Využíval jste, nebo stále využíváte nějaké sociální služby?
- Jaký je Váš názor na poskytované služby, jak jste se při jejich využívání cítil?
- Motivovalo Vás využívání služeb ke změně vedoucí zpět do běžného života?
- Proč jste přestal využívat služeb zařízení?
- Pokud jste služby využíval a z nějakého důvodu jste je využívat přestal, byl byste nyní ochoten pro návrat do společnosti obětovat více?
- Myslíte si, že větší informovanost, vzdělávání, Vám může pomoci zlepšit Vaši situaci? Měl byste zájem se vzdělávat pro zlepšení Vaší situace?
- Uvažujete o „návratu“ do „běžné“ společnosti, mít bydlení, chodit do práce, apod.?

Rozhovory probíhaly na několik etap v různých počtech a různém intervalu u každého z bezdomovců. Rozhovory většinou trvaly v rozmezí od 60 do 90 minut. Většina dotazů byla zakomponována do běžné řeči, aby se respondenti necítili „vyslýcháni“. Tato metoda je sice zatížena větší časovou náročností, ale zastávám názor, že odpovědi jsou tak více spontánní a je možné dle nich sestavit přirozenější příběh. Rozhovory jsem si nahrával na diktafon s podmínkou, že z našich rozhovorů pouze vytvořím danou kazuistiku a celkové znění rozhovoru nebudu nikde uvádět. Tuto podmínku si vytyčil hned první z dotázaných, na základě čehož jsem došel k názoru, že pro zachování spravedlivosti ji budu aplikovat i na ostatní dotázané. Vzhledem k tomuto aspektu a vzhledem k tomu, že rozhovory byly často stáčený na témata, která se mé práce netýkají, netvořil jsem ani přesný přepis rozhovorů a držel jsem se pouze vytvoření případových studií na jejich základě. Vyhodnocení bylo realizováno na základě syntézy odpovědí.

A. Kazuistika č. 1 – Antonín

Antonínovi je v době našeho povídání 67 let. Antonín je vdovec a na ulici je již 18 let. Jako vyučený obráběč kovů pracoval dlouhodobě ve velkém výrobním podniku v jeho oboru. V 24 letech se oženil a žil relativně spokojeně se svou ženou, se kterou měl jednoho syna. Když mu bylo 47 let, v létě 1993, jeho žena zemřela v důsledku těžké nemoci a on zůstal sám se synem. Jejich vztah se synem, kterému bylo v době smrti jeho manželky 22 let, nebyl příliš kvalitní a po smrti ženy se začaly množit konflikty. Po smrti ženy začal koketovat s alkoholem a problematické soužití se synem se začalo přirostřovat. Začal mít problémy v práci i se zaopatřením osobních záležitostí. Syn se od něj po několika měsících odstěhoval a od té doby o něm neslyšel. To bylo, pokud si dobře vzpomíná, v zimě v roce 1994. Když po dvou dalších měsících přišel o práci, byl z něj již alkoholik a vlivem ztráty zaměstnání přišel o příjem, kterým by byl schopen platit nájemní byt, ve kterém bydlel. Několik dalších měsíců přespával u známých, ale tato situace byla neudržitelná jak pro něj, tak pro jeho přátele a proto šel na ulici. Na ulici se několik dní potuloval sám, než se spřátelil s několika lidmi, kteří již delší dobu žili na ulici. Následně střídal různé skupiny bezdomovců a čím dál hlouběji propadal své závislosti na alkoholu. Od užívání drog se vždy silně distancoval a nikdy žádnou drogu nezkusil. Vlivem prostředí, ve kterém se rychle po svém odchodu z domova ocitl a byl jím vtažen, naprosto rezignoval na svou situaci a nevyřídil si registraci na úřadě práce, nezažádal o žádné sociální dávky a ani se nesnažil vyhledat nějakou pomoc. Pobyť na ulici v notném kontaktu s alkoholem mu dával zapomenout na svou svízelnou

situaci, a to mu naprosto vyhovovalo. V situaci, ve které se nacházel, postrádal tedy jakékoli finanční prostředky, což analogicky vyústilo v drobné krádeže jídla. Poté byl několikrát při svém jednání chycen policií, až jednou mu bylo policisty sděleno, že je na něj vyhlášen zatykač pro majetkovou trestnou činnost. Soudem byl odsouzen na podmíněný trest, který si v následujících letech ještě několikrát zopakoval. Ve výkonu trestu nikdy nebyl. Nikdy nebyl souzen pro jinou trestnou činnost, než majetkovou.

Svou situací se příliš nezaobírá a není schopen se vyjádřit, zda je spokojený, nebo není. Opakovaně ale prohlašuje, že mu nic nechybí. V nynější době žije na ulici s menší komunitou bezdomovců, která přespává různě po parcích a pod mosty. Finanční zázemí zatím nemá. Občas se schází s jinými partami bezdomovců, se kterými má ta jeho dobré vztahy. Přítelkyni nemá, ale tři lidi z řad bezdomovců označil za své přátele. Se sociálními službami se jej snažil seznámit terénní pracovník, který celé jejich skupině vysvětloval fungování sociálních služeb. Ví, že někteří ze skupiny nějakých služeb využívají a někteří i nadobro odešli, ale sám nikdy nevyužil víc, než poskytnutí stravy. Vždy se podle svých slov o sebe dokázal postarat a proto si i v zimě najde adekvátní útočiště. Nikdy se necítil být využíváním sociálních služeb nějak výrazně motivován ke změně svého životního stylu bezdomovce. Výdej stravy využívá stále a nehodlá se této službě vzdát, ale ani navázat nějakou další službou, kde by se musel učit nová pravidla a měnit své návyky. Stejně tak se nehodlá jakkoli vzdělávat. Toto oboje váže ke svému věku.

B. Kazuistika č. 2 – Bořivoj

Bořivoj je 49letý, svobodný muž, který je bezdomovcem šestým rokem. Je vyučený elektrikář, ale ve svém oboru pracoval jen několik málo let po ukončení školy. Na ulici se dostal poté, co vlivem úrazu přišel o práci a neměl tak již na placení nájmu. Jak sám říká, byl vždycky bohém, a proto si nevytvářel žádné rezervy. Po několika měsících, co neměl dostatek financí na úhradu nájemného, byl z bytu vystěhován. Vzhledem k tomu, že po zranění bylo sníženo jeho pracovní uplatnění, nenašel si i přes svou snahu zaměstnání. Několik měsíců žil na ubytovně z částečného invalidního důchodu, kde potkal svou nynější přítelkyni, se kterou v současné době žije v opuštěném zahradním domku na okraji Olomouce. Od majitele mají ústní povolení k užívání domku, pokud v něm a v jeho okolí budou udržovat pořádek a žijí zde třetí rok. Předtím se pohybovali s několika partami bezdomovců, ale příliš jim život mezi nimi nevyhovoval. Bořivoj je ve své nynější situaci spokojený. Bořivoj se nestýká s nikým z bezdomovecké komunity, kromě své přítelkyně. Nepije, neužívá drogy a snaží se žít slušně. Invalidní důchod Bořivoje postačí oběma lidem k zajištění stravy bez krádeží, a proto neměl

nikdy plotky se zákonem. Svou situaci nepopisuje jako problém a distancuje se od bezdomovců, kteří se zdržují na nádražích a chovají se neslušně. Na druhou stranu chápe, když si někdo přivydělává žebráním, ale zdůrazňuje, že se to musí dělat slušně. V zahradním domku ho v nepravidelných intervalech navštěvuje terénní pracovník, ale Bořivoj bere jeho výskyt jen jako společnost, než jako pomocnou službu. Nikdy nevyužil jeho služeb dál, než s ním hovořil o své situaci. Nikdy také zatím nevyužil služeb, na které byl odkazován. Ví ale, že tyto služby existují a kvituje to, protože si uvědomuje, že až bude starší a nebude se o sebe moci postarat, bude nucen služby využít. Vzdělávání v oblasti své situace by nijak zvlášť nevítal, protože v něm nevidí smysl. Bořivoj vede spolu se svou přítelkyní spokojený život a oporu sociálních služeb hodlá využít, pouze pokud mu nezbyde jiná možnost.

C. Kazuistika č. 3 – Cyril

Cyriovi je 40 let a na ulici se ocitl po rozvodu se svou manželkou. Bezdomovcem je již osm let. Cyril studoval střední školu se zaměřením na strojírenství, kterou ukončil úspěšným absolvováním maturity. Následně nastoupil do strojírenské firmy, kde pracoval několik let. Po opuštění původního pracoviště vystřídal několik zaměstnání v oboru. Oženil se ve 24 letech, ale v manželství nebyl schopen počít potomka, což bylo v krátkém čase příčinou rozpadu vztahu s jeho manželkou. Poté, co se se svou ženou rozvedl, neměl kam jít. Nějaký čas bydlel v pronajatém bytě, kdy ale jeho příjem nedosahoval tak vysoké úrovně, aby krom bydlení byl schopen zaopatřit své další potřeby, včetně alkoholu. Toto řešil několika půjčkami a snahou najít si lepší zaměstnání. Když se mu toto nedařilo, byl nucen ulevit svému rozpočtu, aby mohl splácet své půjčky. Proto se přestěhoval na ubytovnu, kde v místní komunitě přivykl nadměrné konzumaci alkoholu. Vlivem toho přišel o zaměstnání, a když neměl dostatek peněz na uhrazení plateb na ubytovně, byl z ní vystěhován. V době, kdy ubytovnu opouštěl, měl na svých bedrech již 5 exekucí v souhrnné částce několika set tisíc korun. Cyril se nechtěl příliš smířit s tím, že by měl skončit na ulici, ale nebyl schopen situaci nějak řešit. Když byl vystěhován z ubytovny, strávil několik nocí na ulici. Následně vyhledal Azylový dům, kde zprvu využíval služeb noclehárny, v rámci které se dověděl, že mu pracovníci Střediska mohou pomoci s vyřízením sociálních dávek. Téměř přestal pít alkohol a poté, co si vyřídil sociální dávky, ubytoval se na Azylovém domě k trvalému bydlení. Nebyl ale schopen dodržovat pravidla Azylového domu a byl ze služby po dvou měsících vykázán. Po několika týdnech na ulici vyhledal jinou sociální službu, kde se rovněž přihlásil k pobytu. Zde vydržel půl roku, kdy poté mu byl pro porušení pravidel domu pobyt zrušen. Vzhledem k tomu, že neměl kam jít, spřátelil se partou mladých squatterů a žil s nimi více jak půl roku ve squatu

v Olomouci. Po této době opět nastoupil na Azylový dům, kdy jeho setrvání zde nedosáhlo ani měsíc, kdy byl vyloučen za porušení pravidel. Porušení pravidel se vždy týkalo alkoholu. Poté, co byl potřetí vyloučen z ubytování na některém z Azylových domů, se definitivně smířil se svou rolí bezdomovce. Říká, že se vždy chtěl snažit o to, aby se vytáhl ze statusu bezdomovce výš, vrátil se zpět do společnosti, měl práci, rodinu, ale tato motivace ho opouštěla vždy při kontaktu s alkoholem. Dnes žije s jednou z největších bezdomoveckých part v Olomouci, která obývá opuštěnou průmyslovou budovu, oddává se alkoholovému opojení a tváří se spokojeně. Když však o své situaci hovoří dopodrobna, je na něm patrné, že mu dochází její svízelnost a přiznává, že se v ní cítí velmi nepříjemně a tento pocit zmírňuje pouze alkohol. Proto ho pije v dostatečné míře a snaží se, aby nebyl příliš střízlivý. Občas se v skupině, kde žije, vyskytuje terénní pracovník, on ale již na jeho nabídky nereaguje a odmítá je. Nevěří si, že by byl schopen se naučit dodržovat pravidla. Nehodlá řešit ani svou situaci ohledně dluhů, je to podle něj již jedno. Jeho kriminální minulost příliš pestrá není, zatím nebyl souzen, ale za krádeže již dostal několik pokut, které nemá z čeho zaplatit. V rámci svého pobytu na Azylových domech se snažil získávat informace o řešení své situace, ale v jeho případě nebyly poznatky využívány.

D. Kazuistika č. 4 – Dalibor

Dalibor je 31letý svobodný muž, který o sobě říká, že rostl vždycky pro kriminál. Na ulici je již 13. rokem, a to včetně přerušení výkonem trestu odnětí svobody. Je svobodný a v současné době nemá žádnou přítelkyni. Jeho nejvyšší dosažené vzdělání je základní a už v době základní školní docházky byl problémový. Poté, co ukončil povinnou školní docházku, nastoupil na učňovskou školu, kde navštěvoval obor zámečnick. Po dosažení plnoletosti utekl z domova i ze školy a od té doby je na ulici. Několik let žil ve squatu s dalšími pěti bezdomovci různého věku. Den trávili žebráním, krádežemi a popíjením. Za dobu, co je na ulici byl již 9x soudně trestán, z toho 4x nepodmíněně v rozmezí doby od 1 do 4 let. Ostatní případy byly řešeny podmíněčným trestem. Po propuštění z věznice se vždy vrátil do Olomouce a byl s různými partami bezdomovců. Po svém druhém návratu z výkonu trestu odnětí svobody se rozhodl, že se pokusí svou situaci řešit. Proto se přihlásil na Azylový dům Střediska Samaritán, odkud byl ale po dvou měsících vyloučen, protože na pokoji konzumoval alkohol. Poté se zařekl a nechtěl sociální služby již dál využívat, protože se jimi cítil omezován. Nyní žije ve squatu, nemá vyřízené žádné sociální dávky a je bez peněz. Jídlo si obstarává krádežemi a říká, že pokud bude znovu chycen a odsouzen, tak mu to příliš nevadí, protože ve výkonu trestu má postel a jídlo. Do squatu, kde žije teď, žádný pracovník

z oblasti sociálních služeb nechodí, nebo si on sám aspoň žádného nevšiml. Dalibor ale zná služby, které může využít, ale zařekl se, že je nebude využívat. Na svůj pokus o začlenění vzpomíná negativně a připisuje to svému odporu podrobovat se pravidlům. Nemá žádný zájem o změnu své situace ani o vzdělávání. Dalibor se neoznačuje za alkoholika i přesto, že hodně pije. Pije dle svých slov proto, aby bylo mu bylo veseleji, ne proto, že má abstinenční příznaky. Drogy neužívá a neužíval, narkomany neuznává a vyjadřuje se o nich nevybíravě.

E. Kazuistika č. 5 – Evžen

Evžen je nejmladší ze skupiny respondentů. Je mu pouhých 21 let, je svobodný, nemá ukončené ani základní vzdělání a dal by se pospat jako „divoký projev“ dnešního bezdomovectví. Je sebevědomý, ničeho se nebojí, z trestů si nic nedělá. Odsuzuje lidi, kteří se podrobují pravidlům společnosti, která považuje za nesprávná a na většinu témat má velmi vyhraněné názory, o jejichž správnosti je přesvědčen. Na ulici je od svých 18 let, kdy byl propuštěn z diagnostického ústavu. Do toho se dostal po neshodách s matkou v rámci základní školní docházky. Otec, který od rodiny odešel ještě, když byl Evžen dítě, se na jeho výchově nepodílel a samotná matka ji nezvládala. Matka byla alkoholička a byla několikrát ve výkonu trestu odnětí svobody. Za dobu, po kterou se pohybuje v řadách bezdomovců, byl již jednou za mřížemi, čímž mu byl nahrazen trest obecně prospěšných prací, který dostal za majetkovou trestnou činnost. Za majetkovou trestnou činnost dostal i předchozí trest, který byl pouze podmíněný. V době konání rozhovoru nemá žádné doklady, protože tvrdí, že je nepotřebuje. Evžen není závislý na alkoholu ani na drogách, ale přiznává, že když je příležitost, nepohrdne ani jednou z variant. Odsuzuje ale bezdomovce alkoholiky. V době našich rozhovorů žije na několika místech a fluktuuje mezi několika menšími skupinami bezdomovců, kteří se zdržují na nádraží a u supermarketů. Bezostyšně žebrá, když se k němu někdo nechová podle jeho představ, bývá agresivní a nebe si servítky. Přítelkyni mezi bezdomovci nemá a jak sám říká, ani kamarády. O využití sociálních služeb slyšel od terénního pracovníka, ale nepovažuje za správné je využít, protože by tím v podstatě schvaloval systém, proti kterému svým bezdomovectvím bojuje. Nepovažuje svou situaci za nouzovou, spíše se označuje za rebela, který ukazuje lidem správnou cestu i přesto, že to oni sami zatím nechápou. Necítí vůbec žádnou motivaci se vzdělávat směrem k znovuzáclenění do většinové společnosti a jakoukoli možnost návratu do běžné společnosti razantně odmítá.

4.5 Zhodnocení šetření

Z výše uvedených kazuistik vyplývá, že bezdomovci mnohdy o existenci sociálních služeb vědí, ale vesměs využívají pouze služeb, které se jim hodí. Pouze jeden z respondentů vykazuje opakovanou snahu o začlenění, která ale padá na jeho slabé vůli v boji s alkoholem a odporem k pravidlům. Další z respondentů se pokusil o nastoupení integračního cyklu Střediska Samaritán, ale porušil pravidla systému a už se do něj nechtěl vrátit. Z výše uvedených poznatků lze vysledovat, že pomocné služby, které jsou bezdomovcům k dispozici na území města Olomouce, jsou vnímány veskrze kladně, ale dotazovaní bezdomovci sami nemají motivaci nastoupit do kompletního integračního systému a využívají jen jednotlivé služby, které chápou jako doplňkové. Výběr využívaných služeb bezdomovci se liší podle preferencí každého z dotazovaných. Všichni ale uvádějí, že se setkali za svou kariéru bezdomovce se snahou o jejich resocializaci. Dotazovaní vždy byli působením těchto služeb „obohaceni“, ať už přímo či nepřímo. Z kazuistik plyne i ilustrace stavu sociální a právní gramotnosti dotázaných. Respondenti nejsou příliš gramotní v základních sociálních dovednostech, z čehož vyplývá potřeba tyto dovednosti prohloubit. Zde se tedy nachází značný prostor pro neformální a informální vzdělávání bezdomovců. Jelikož se však jedná o kazuistiky, tak závěry nelze generalizovat.

Závěr

Bezdomovectví, jak z předchozích stránek vyplývá, je jevem, který si zaslouží své hlubší studium. Při psaní práce byly popsány kategorie bezdomovectví a bezdomovec. Jako významnou část práce vidím problematiku resocializace. Samotná resocializace a všechny tři oblasti bezdomovectví ve vztahu ke vzdělávání, které byly naznačeny, by si zasloužily samostatnou práci většího rozsahu.

Z popisu způsobů, které jsou na území města Olomouce uplatňovány ve snaze o znovuzачlenění bezdomovců do běžného života, je patrné, že zde aplikované způsoby pokrývají velmi podobný akční rámec, který je popisován ve druhé kapitole práce, a to i přesto, že nejsou tak hluboké a komplexní. Programy, které zde fungují, jsou schopné podpořit bezdomovce v jakékoli fázi jeho dráhy bezdomovce a dopomoci mu, pakliže se bude na pomoci sobě sama aktivně podílet, ke značnému zlepšení nebo úplné změně jeho stávající situace směrem k začlenění do společnosti. V popisu poskytovaných sociálních služeb v kapitole třetí můžeme spatřovat některé fragmenty a přístupy, které jsou obsaženy v částech kapitoly druhé, nicméně vzhledem k současnému systému poskytování těchto služeb a finančnímu rámci, který je na tuto činnost vyčleněn, se v nejbližších letech, pokud vůbec kdy, nedočkáme tak komplexního programu, který popisuje např. Sherry R. Arnstein, Christian Stark a další.

S mírou jisté opatrnosti lze tvrdit, že při poskytování sociálních služeb lze bezdomovce přinejmenším informálně vzdělávat za účelem jejich sociální inkluze, ale není možné tvrdit, že samotné vzdělávání bezdomovců může vést k jejich začlenění. Vzdělávání může být aplikováno pouze jako součást dalších aspektů inkluze, kdy se jedná veskrze o informální a neformální formy vzdělávání, jejichž náplní bude především předávání základních sociálních, pracovních a právních kompetencí. Proto lze také tvrdit, že vzdělávání bezdomovců má naprosto odlišné náležitosti než jakékoli jiné formy vzdělávání. V návaznosti na to je patrný i zdánlivě malý a málo se projevující pokrok ve vzdělávání bezdomovců, ale z pohledu bezdomovce znamená každá změna k lepšímu značný prostor pro pokrok ve snaze o znovuzачlenění. Proto se dá konstatovat, že pokud bezdomovec využije jakoukoli ze služeb mu nabízených, je v každém kontaktu s touto službou „zabalen kousek vzdělání“ a zvýšená šance na návrat bezdomovce zpět do současné společnosti.

Seznam literatury a zdrojů

- ARNSTEIN, Sherry R. A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 1969, roč. 35, č. 4, s. 216-224.
- ARRIGO, Bruce A. Recommunalizing Drug Offenders: The “Drug Peace” Agenda. *Journal of Offender Rehabilitation*, 1997, roč. 21, č. 3-4, s. 53–73.
- ARRIGO, Bruce A. a Yoshiko TAKAHASHI. Recommunalization of the disenfranchised. A theoretical and critical criminological inquiry. *Theoretical Criminology*, 2006, roč. 10, č. 3, s. 307–336.
- BALÁŠ, Ondřej. *Aktuální otazníky fenoménu bezdomovství*. Brno: Centrum sociálních služeb, 2010. ISBN 978-80-254-9015-0.
- BARTÁK, Miroslav. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. ISBN 80-86625-35-4.
- ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 29. prosince 1992 o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů České republiky*, 1993, částka 12, s. 230-235. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 12. dubna 2000 o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel). *Sbírka zákonů České republiky*, částka 39, 2000, s. 1865–1871. ISSN 1211-1244. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také na <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=133&r=2000>
- ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. *Sbírka zákonů České republiky*, 2006, částka 37, s. 1305-1328. ISSN 1211-1244. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>
- ČESKO. Zákon 108 ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách. *Sbírka zákonů České republiky*, 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. [cit. 2013-02-21]. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=108&r=2006>
- EACEA; Eurydice. *Formální vzdělávání dospělých: Koncepce a praxe v Evropě* Brussels: Eurydice, 2011. ISBN 978-92-9201-170-3
- GOFFMAN, Erving. *Encounters: two studies in the sociology of interaction*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company, Inc., 1961.
- HAASOVÁ, Jana. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1238-1.

- HECZKOVÁ, Eduarda. Bezdomovci a my. *Getsemany* [online]. 2001, č. 118 – červen [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.getsemany.cz/node/292>
- CHARITA OLOMOUC. *Leták Azylového domu pro muže* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/193/ADM_letak.pdf
- CHARITA OLOMOUC. *Leták Azylového domu pro ženy* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/36/ADZ_letak.pdf
- CHARITA OLOMOUC. *Leták Nizkoprahového denního centra* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/37/DC-letak.pdf>
- CHARITA OLOMOUC. *Leták noclehárny pro ženy* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/35/NOCM_letak.pdf
- CHARITA OLOMOUC. *Leták ordinace praktického lékaře pro lidi bez domova* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/85/Ordinace_letak.pdf
- CHARITA OLOMOUC. *Leták terénního programu* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: http://olomouc.charita.cz/uploads/clankyprilohy/192/TP_letak.pdf
- JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2397-6
- KROSESKOVÁ, Vlasta. Azylový dům. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/azylovy-dum/>
- KROSESKOVÁ, Vlasta. Poslání, cíle a zásady poskytované sociální služby Azylový dům. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/azylovy-dum/poslani-cile-a-zasady>
- KROSESKOVÁ, Vlasta. Poslání, cíle a zásady poskytované sociální služby Noclehárna. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/nocleharna/poslani-cile-a-zasady>
- KŘÍŽKOVÁ, Alena. Kariérní vzorce žen v managementu. Strategie žen v rámci genderového režimu organizace. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 4, s. 447–467.
- MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005. ISBN 80-7368-002-5
- MPSV ČR. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. Praha: MPSV ČR, 2013. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/16157/koncepce.pdf>

- MUSILOVÁ, Marcela. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0749-3.
- Nový prostor – O nás* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://novyprostor.cz/onas.html>
- PÍŠTĚKOVÁ, Irena. Cíle, cílová skupina a místní dostupnost. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/socialni-sluzby/terenni-programy/cile-a-cilova-skupina>
- PRINZ, Petr. *Bezdomovectví v kontextu kriminality*. Olomouc: Charita Olomouc, 2013. ISBN 978-80-905260-2-0.
- PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.
- ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- STARK, Christian. How can meaningful participation of homeless people in the development of homelessness policies be assured? In *Experts Contributions Consensus Conference on Homelessness*, Brusel: European Consensus Conference on Homelessness, 2010, s. 96-108. [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=637&eventsId=315&furtherEvents=yes&langId=cs>
- ŠTĚCHOVÁ, Markéta, Marina LUPTÁKOVÁ a Bedřiška KOPOLDOVÁ. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4.

Seznam příloh

Příloha č. 1: leták Terénního programu střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 2: leták Nízkoprahového denního centra střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 3: leták Noclehárny pro muže střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 4: leták Noclehárny pro ženy střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 5: leták Azylového domu pro muže střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 6: leták Azylového domu pro ženy střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 7: leták Ordinace praktického lékaře střediska Samaritán Olomouc

Příloha č. 1

TERÉNNÍ PROGRAM PRO LIDI BEZ DOMOVA

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc

Terénní sociální pracovníci

- Tomáš Pavlíček | +420 739 344 152 | koordinátor Ter. programu
tomas.pavlicek@olomouc.charita.cz
- Mgr. Věra Macková | +420 734 864 565 | terénní sociální pracovníce
vera.mackova@olomouc.charita.cz
- David Geisler | +420 733 676 785 | terénní pracovník
david.geisler@olomouc.charita.cz
- Dušan Pořízka | +420 736 765 129 | terénní sociální pracovník
dusan.porizka@olomouc.charita.cz

Druh služby | terénní programy | §69 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Identifikátor | 2860097

SLD | středisko Samaritán
pro lidi bez domova

+420 583 033 456
sld@olomouc.charita.cz

SDD | středisko sv. Vincence
pro lidi s duševním onemocněním

+420 585 313 897
sdo@olomouc.charita.cz

STH | středisko sv. Alžběty
pro lidi s tělesným handicapem

+420 585 754 582
sth@olomouc.charita.cz

SMP | středisko Khamoro
pro etnické menšiny a poradenství

+420 585 203 101
smp@olomouc.charita.cz

SKP | středisko sv. Kryštofa
pro krizovou pomoc

+420 739 246 035
skp@olomouc.charita.cz

Kde nás můžete pravidelně potkat:

Olomouc:

před budovou Hlavního nádraží
pondělí, středa, pátek 9:30 – 10:00

Přerov:

vedle vlakového nádraží „u mašinky“
úterý 9:30 – 10:00

www.olomouc.charita.cz

Služby Vám můžeme poskytnout, jestliže:

- jste starší 18 let a žijete na ulici
- máte provizorní bydlení (zahradní chatka, ubytovna apod.),
- pohybujete se v komunitě lidí bez domova
- bezprostředně Vám hrozí, že skončíte na ulici

Co Vám můžeme nabídnout:

- potravinovou pomoc
- získání ošacení nebo zprostředkování přes jinou službu
- hygienické potřeby
- pomoc při hledání zaměstnání
- pomoc při hledání ubytování
- zprostředkování dalších služeb, které pomáhají lidem bez domova (Nizkoprahové denní centrum, Noclehárna, Azylový dům, prodej časopisu Nový prostor atd.)
- pomoc při jednání s úřady
 - pomoc s vyřizováním sociálních dávek nebo důchodů
 - pomoc s vyřizováním osobních dokladů
 - pomoc při vyplňování tiskopisů
 - asistence/podpora při jednání na úřadě
 - základní sociálně právní poradenství
- zhotovení fotografií na doklady (na takzvanou „rychloobčanku“, průkazku ZTP atd.)
- zprostředkování kontaktu s rodinou (prostřednictvím telefonu, e-mailu, dopisu)
- zprostředkování lékařské péče (obvodní lékař, psycholog, psychiatr...), doprovod k lékaři
- zprostředkování léčby závislosti
- kontakt s klienty při pobytu v nemocnicích, léčebnách a věznicích
- volnočasové aktivity (fotbal, výlety, kultura atd.)

Terénní služba je poskytována bezplatně.

TERÉNNÍ PROGRAM PRO LIDI BEZ DOMOVA

SLD | středisko Samaritán
pro lidi bez domova

charita OLOMOUC

Důvody k odmítnutí poskytování služby:

- zájemce požaduje služby, které terénní pracovníci neposkytují (např. finanční prostředky na cestu)
- agresivnímu uživateli, který ohrožuje pracovníky nebo jiné uživatele, nebudou v tu chvíli poskytnuty žádné služby terénního programu

Principy naší služby:

- nízkoprahovost – uživatelem služby se může stát každý zájemce, který splňuje kritéria cílové skupiny nebo je ohrožen vznikem bezdomovectví
- respekt k pohledu uživatele na řešení jeho situace – terénní pracovníci pracují i s uživateli, kteří nemají zájem svojí situaci změnit a využívání služby nepodmiňují motivaci ke změně své situace
- poskytování materiální a potravinové pomoci uživatelům je vnímáno jako prostředek k navázání kontaktu s uživatelem a nikoliv jako náplň poskytované služby
- soustavná snaha o zkvalitňování poskytovaných služeb

V případě, že zájemce nespĺňuje podmínky pro využívání služby, nabídnou mu terénní pracovníci kontakt na službu, o kterou žádá nebo kterou potřebuje.

Uživatel může využívání služby kdykoliv a bez udání důvodů ukončit.

Služba je poskytována bezplatně a v případě zájmu uživatele také anonymně.

Terénní pracovníci respektují nezájem uživatele o využívání nabízených služeb, své služby potenciálním uživatelům nevnucují.

Uživatel může využívání služby kdykoliv a bez udání důvodu ukončit

Příloha č. 2

NÍZKOPRAHOVÉ DENNÍ CENTRUM PRO LIDI BEZ DOMOVA

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc

Koordinátor | Bc. Alexandr Dvořák

Telefon | +420 739 344 153

E-mail | alexandr.dvorak@olomouc.charita.cz

Druh služby | nízkoprahová denní centra | §61 zákona č. 108/2006 Sb.

Identifikátor | 3191053

	SLD středisko Samaritán pro lidi bez domova	+420 583 033 456 sld@olomouc.charita.cz
	SDO středisko sv. Vincence pro lidi s duševním onemocněním	+420 585 313 897 sdo@olomouc.charita.cz
	STH středisko sv. Alžběty pro lidi s tělesným handicapem	+420 585 754 582 sth@olomouc.charita.cz
	SMP středisko Khamoro pro etnické menšiny a poradenství	+420 585 203 101 smp@olomouc.charita.cz
	SKP středisko sv. Kryštofa pro krizovou pomoc	+420 739 246 035 skp@olomouc.charita.cz

DENNÍ CENTRUM
NDC se nachází v centru Olomouce, poblíž tramvajové zastávky „U Dómu“, v objektu Charity Olomouc, Wurmova 5.

CHARITA OLOMOUC
Wurmova 5
771 11 Olomouc
+420 585 221 127
info@olomouc.charita.cz
IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427
Komerční banka a.s. Olomouc
č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

**Jste starší osmnácti let a bez přístřeší
nebo jste ohrožen ztrátou domova
či sociálním vyloučením?**

Potřebujete:

- najít se, osprchovat se, vyměnit si nebo si nechat vyprat oblečení, odpočinout si, jít k lékaři?
- pomoc s vyřízením občanského průkazu, při registraci na úřadě práce nebo sociálním odboru, poradit s dluhy a s tím, na jaké dávky máte nárok, vyřídit důchod?
- zprostředkovat jiné sociální služby jako K-centrum, občanskou poradnu, agentury zprostředkující zaměstnání, pobytové sociální služby, léčebny apod.?
- pomoc při obnovení kontaktu s rodinou?
- pomoc při vyhledávání zaměstnání a při hledání vhodného ubytování ?

Důvody k odmítnutí poskytování služby:

- NDC neposkytuje službu, o kterou zájemce žádá, v takovém případě ho pracovníci NDC odkážou na jinou sociální službu
- z kapacitních důvodů
- pokud uživatel porušil pravidla NDC a byl ze služby vyloučen
- je-li uživatel pod vlivem alkoholu nebo psychotropních látek
- ze zdravotních důvodů, pokud zájemce prokazatelně trpí přenosným infekčním či parazitárním onemocněním
- pokud zájemce využívá službu azylového domu
- zájemce o službu má dostatečné zdroje na zajištění svých potřeb

Otevírací doba

Pondělí - pátek	9:00 - 12:00	13:00 - 16:00
Sobota	12:00 - 13:00	
Neděle (pouze v zimním období)	12:00 - 13:00	

NÍZKOPRAHOVÉ DENNÍ CENTRUM

SLD | středisko Samaritán
pro lidi bez domova

charitaOLOMOUC

Můžeme vám poskytnout tyto služby:

Potravinová pomoc

- Můžete si u nás dát:
- denně jednu polévku s chlebem zdarma, další polévka se hraří (cena je 5,- Kč)
 - kávu s cukrem za 3,- Kč
 - čaj zdarma

Ošacení

- jednou za dva měsíce si můžete vzít ošacení zdarma, v individuálních případech (návštěva lékaře, parazitární onemocnění apod.) sociální pracovník poskytne ošacení častěji
- jednou za tři měsíce můžete využít výdej ošacení ve Středisku SOS (humanitární sklad s oblečením)
- můžete si nechat v NDC vyprat oblečení za 15,- Kč

Hygiena

- jednou týdně můžete využít možnosti osprchovat se zdarma, každá další sprcha v týdnu se poskytuje za poplatek 15,- Kč

Vyhotovení fotografií

- můžete se nechat v NDC vyfotografovat denně od 9 -12 hod., 13 -15:30 hod., za šest fotografií zaplatíte 10,- Kč

Osvobození od poplatků u lékaře

- platí pro ošetření charitním lékařem v Ordinaci praktického lékaře pro lidi v nouzi, Wurmova 5, Olomouc

Odpuštění doplatku za léky

- lze využít v Lékárně u sv. Josefa

Zasílání pošty na adresu NDC

- po dohodě se sociálními pracovníky NDC si můžete nechat zasílat poštu na adresu NDC

Telefonování

- můžete si zdarma zavolat, jestliže hledáte práci, ubytování, potřebujete se zkontaktovat s rodinou nebo úřady

Příloha č. 3

NOCLEHÁRNA PRO MUŽE

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc
 Koordinátor | Mgr. Jaromír Kytlica
 Telefon | +420 736 765 133
 E-mail | jaromir.kytlica@olomouc.charita.cz
 Druh služby | azylové domy | §57 zákona č. 108/2006 Sb.
 Identifikátor | 2031611
 Druh služby | noclehárny | §63 zákona č. 108/2006 Sb.
 Identifikátor | 4448004

SLD | středisko Samaritán
 pro lidi bez domova

+420 583 033 456
 sld@olomouc.charita.cz

STH | středisko sv. Alžběty
 pro lidi s tělesným handicapem

+420 585 754 582
 sth@olomouc.charita.cz

SDD | středisko sv. Vincence
 pro lidi s duševním onemocněním

+420 585 313 897
 sdo@olomouc.charita.cz

SMP | středisko Khamoro
 pro etnické menšiny a poradenství

+420 585 203 101
 smp@olomouc.charita.cz

SKP | středisko sv. Kryštofa
 pro krizovou pomoc

+420 739 246 035
 skp@olomouc.charita.cz

POBYTOVÉ SLUŽBY PRO MUŽE

Budovu Charity Olomouc naleznete v blízkosti tramvajové zastávky „U Dómu“ (linky č. 2, 4, 6), vedle restaurace Betánie. Zázemí pro poskytování služeb je umístěno ve dvoře budovy.

CHARITA OLOMOUC

Wurmova 5
 771 11 Olomouc
 +420 739 249 227
 info@olomouc.charita.cz
 IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427
 Komerční banka a.s. Olomouc
 č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

Posláním noclehárny Charity Olomouc je především poskytnutí přespání a hygienického zázemí mužům na Olomoucku v obtížné sociální situaci a bez střechy nad hlavou. Služba dále nabízí odbornou pomoc při hledání vhodných východisek a její težiště je v individuálním přístupu, respektu k druhému, k jeho právům, důstojnosti a rozhodnutím.

Cílová skupina noclehárny pro muže:

- služba je určena mužům od 18 let, v obtížné sociální situaci a bez přístřeší
- službu mohou využít i cizinci
- **předpokladem pro přijetí je:**
 - zaplacení poplatku za nocleh
 - prokázání totožnosti platným OP nebo jiným úředním dokladem (u cizinců pasem)
- přijetí uživatele krizově na dobu do 3 dnů je možné i bez dokladu totožnosti a bez zaplacení poplatku

Důvody k odmítnutí poskytování služby:

- služba může být odmítnuta, neumožňují-li to kapacitní důvody.
- **poskytování služby je odmítnuto žadateli, který:**
 - požaduje službu, kterou zařízení neposkytuje (v takovém případě mu pracovníci zprostředkují dle aktuálních možností kontakt na požadovanou službu)
 - je zdravotně nezpůsobilý k pobytu v noclehárně (zájemce o službu není soběstačný, prokazatelně trpí parazitárním onemocněním apod.)

NOCLEHÁRNA PRO MUŽE

SLD | středisko Samaritán
 pro lidi bez domova

charita OLOMOUC

- je pod vlivem alkoholu nebo jiných psychotropních látek
- je agresivní

Navazující služby:

- Azylový dům pro muže
- Ordinance praktického lékaře pro lidi v nouzi (v pracovní dny)
- Denní centrum (potravinová pomoc, možnost hygieny, praní oděvů a výměna šatstva, poradenství a sociální asistence)
- Poradenské centrum Charity Olomouc, Wurmova 11, Olomouc

Jak se ubytovat a co nabízíme:

- přijímají sociální asistenti na služebně Azylového domu pro muže
- příjem je denně v době mezi 18.00 - 20.00 hod. do naplnění kapacity
- kapacita je 14 lůžek v jedné místnosti, sociální zařízení (WC + sprcha), kuchyňka (varná konvice, mikrovlnná trouba, nádobí), čisté povlečení a ručník
- platba je 20,- Kč za noc, krizový nocleh do tří dnů (v celku bez přerušení) je poskytnut zdarma
- služba se nepředplácí a nerezervuje, přijetí se provádí podle pořadí příchodu
- ráno je uživatel povinen do 7:30 hodin odejít ze zařízení
- služba je poskytována po dobu 60 odespaných nocí, nový příchod je možný po uplynutí dvouměsíční lhůty od ukončení

Provozní hodiny sociálních pracovníků

Sociální pracovník	Kontaktní hodiny (pondělí - pátek)	Telefon mobil
Mgr. Jaromír Kytlica	8:00 - 15:00	+420 736 765 133
Tomáš Pavlíček, DiS.	8:00 - 15:00	+420 736 765 128
Služebna ADM	NEPŘETŘÍTÉ	+420 739 249 226

Příloha č. 4

NOCLEHÁRNA PRO ŽENY

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc

Koordinátorka | Mgr. Iveta Kráčmarová

Telefon | +420 731 408 946

E-mail | iveta.krachmarova@olomouc.charita.cz

Druh služby | Noclehárny | § 63 zákona č. 108/2006 Sb.

Identifikátor | 8269308

 SLD středisko Samaritán pro lidi bez domova	+420 583 033 456 sld@olomouc.charita.cz
 SDO středisko sv. Vincence pro lidi s duševním onemocněním	+420 585 313 897 sdo@olomouc.charita.cz
 STH středisko sv. Alžběty pro lidi s tělesným handicapem	+420 585 754 582 sth@olomouc.charita.cz
 SMP středisko Khamoro pro etnické menšiny a poradenství	+420 585 203 101 smp@olomouc.charita.cz
 SKP středisko sv. Kryštofa pro krizovou pomoc	+420 739 246 035 skp@olomouc.charita.cz

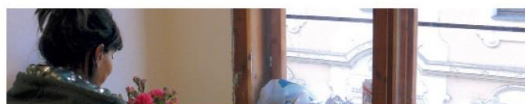
KRIZOVÉ CENTRUM
KC se nachází v centru Olomouce, poblíž tramvajové zastávky „U Dómu“, v objektu Charity Olomouc, Wurmova 5.

CHARITA OLOMOUC
Wurmova 5
771 11 Olomouc
+420 739 249 227
info@olomouc.charita.cz
IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427
Komerční banka a.s. Olomouc
č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

NOCLEHÁRNA PRO ŽENY

SLD | středisko Samaritán pro lidi bez domova

charita OLOMOUC

Posláním Noclehárny pro ženy je především poskytnutí přespání a hygienického zázemí ženám na Olomoucku v obtížné sociální situaci a bez střechy nad hlavou. Služba dále nabízí odbornou pomoc při hledání vhodných východisek. Její těžiště je v individuálním přístupu, respektu k druhému, k jeho právům, důstojnosti a rozhodnutím.

Služba je určena:

- Ženám od osmnácti let, v obtížné sociální situaci a bez přístřeší.
- Službu mohou využít i cizinky.

Předpokladem pro přijetí je:

- zaplacení poplatku za nocleh
- prokázání totožnosti platným OP nebo jiným úředním dokladem (u cizinek pasem)

Nezbytné informace:

- příjem uživatelky je březen až duben od 18 do 20 hodin a listopad až únor 17 až 20 hodin do naplnění kapacity
- kapacita je osm lůžek ve dvou pokojích
- uživatelky mají k dispozici sociální zařízení (toaleta a sprcha), kuchyňský kout s varnou konvicí, kuřárnu, čisté povlečení a ručník

- poplatek za noc je 25 Kč
- je možné poskytnout krizovou nocleh do tří dnů na dluh
- ráno je povinná uživatelka do 7:30 hodin odejít ze zařízení
- služba je poskytována po dobu devadesáti odespaných nocí
- nový příchod je možný po uplynutí třicetidenní lhůty od ukončení
- služba je poskytována nepřetržitě každý den (včetně státních svátků)

Navazující služby:

- Nízkoprahové denní centrum (potravinová pomoc, možnost hygieny, praní oděvů a výměna šatstva, poradenství a sociální asistence)
- Ordinace praktického lékaře pro lidi v nouzi (v pracovní dny)
- Azylový dům pro ženy (střednědobé ubytování na jeden rok)
- Sociální byty (podmínkou je předchozí pobyt na Azylovém domě pro ženy, podaná žádost s uhrazeným poplatkem 50 Kč a následně úspěšně absolvované výběrové řízení)

Na zřízení služby přispěli:

Příloha č. 5

AZYLOVÝ DŮM PRO MUŽE BEZ DOMOVA

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc
Koordinátor | Mgr. Silvie Hošáková
Telefon | +420 734 864 565
E-mail | silvie.hosakova@olomouc.charita.cz
Druh služby | azylové domy | §57 zákona č. 108/2006 Sb.
Identifikátor | 2031611
Druh služby | noclehárny | §63 zákona č. 108/2006 Sb.
Identifikátor | 4448004

 SLD středisko Samaritán pro lidi bez domova	+420 583 033 456 sld@olomouc.charita.cz
 SDO středisko sv. Vincence pro lidi s duševním onemocněním	+420 585 313 897 sdo@olomouc.charita.cz
 STH středisko sv. Alžběty pro lidi s tělesným handicapem	+420 585 754 582 sth@olomouc.charita.cz
 SMP středisko Khamoro pro etnické menšiny a poradenství	+420 585 203 101 smp@olomouc.charita.cz
 SKP středisko sv. Kryštofa pro krizovou pomoc	+420 739 246 035 skp@olomouc.charita.cz

POBYTOVÉ SLUŽBY PRO MUŽE

Budovu Charity Olomouc naleznete v blízkosti tramvajové zastávky „U Domu“ (linky č. 2, 4, 6), vedle restaurace Betánie. Zájem o poskytování služeb je umístěno ve dvoře budovy.

CHARITA OLOMOUČ

Wurmova 5
771 11 Olomouc
+420 585 221 127
info@olomouc.charita.cz
IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427
Komerční banka a.s. Olomouc
č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

AZYLOVÝ DŮM PRO MUŽE

SLD | středisko Samaritán pro lidi bez domova

charita OLOMOUČ

JAK SE UBYTOVAT A CO NABÍZÍME:

Azylový dům pro muže (ADM)

- přijímá koordinátor ADM na základě osobního pohovoru a na základě podané žádosti o přijetí na ADM (možnost vyzvednutí na služebně ADM)
- platba je 2.200,- Kč až 2.500,- Kč za měsíc
- smlouva je zpravidla uzavřena na 6 měsíců s možností prodloužení lhůty pobytu o dalších 6 měsíců (maximálně 1 rok), nový příchod je možný po uplynutí půlroční lhůty od ukončení
- kapacita ubytovny je 33 lůžek ve dvou-, tří- a pětilůžkových pokojích
- k dispozici dvě kuchyňky, kulturní místnost, pingpongový stůl, tři televizory, knihovna, pračka
- možnost výjeje stravy na denním centru v určenou dobu
- poskytuje odborné sociální poradenství a asistenci
- nabídka kulturního využití (besedy, výlety, sportovní turnaje atd.)

Sociální byty

- jsou součástí Azylového domu pro muže a jsou v různých lokalitách města Olomouce
- provozujeme 6 sociálních bytů (celková kapacita 15 lůžek)
- podmínkou pro podání žádosti o umístění na sociálním bytě (povinnost uhradit administrativní poplatek 50,- Kč) je aktuální pobyt na Azylovém domě pro muže
- platba je 2.600,- Kč měsíčně
- po uvolnění místa na sociálním bytě probíhá výběrové řízení na uvolněné místo z podaných žádostí
- smlouva je zpravidla uzavřena na 6 měsíců s možností prodloužení lhůty pobytu o dalších 6 měsíců (maximálně 1 rok), nový příchod je možný po uplynutí půlroční lhůty od ukončení

Navazující služby:

- Ordinace praktického lékaře pro lidi v nouzi (v pracovní dny)
- Denní centrum (potravinová pomoc, možnost hygieny, praní oděvů a výměna šatstva, poradenství a sociální asistence)
- Poradenské centrum Charity Olomouc, Wurmova 11, Olomouc

Cílová skupina azylového domu pro muže:

- služba je určena mužům od 18 let, v obtížné sociální situaci a bez přístřeší
- přednostně jsou řešeny situace mužů navracejících se z výkonu trestu. Současně mají přednost muži s trvalým bydlištěm na území Olomouckého kraje
- službu mohou využít cizinci s trvalým pobytem na území ČR
- ostatní cizinci mohou být přijati pouze v případě, že jsou v ČR evidováni na ÚP a to na dobu nejdéle tři měsíců
- **Předpokladem pro přijetí je:**
 - stabilizovaná sociální situace (evidence na ÚP, důchod, zaměstnání, případně jiný stabilní příjem).
 - prokázání totožnosti platným OP nebo jiným úředním dokladem,
 - písemné doporučení lékaře - vstupní lékařská prohlídka
 - v případě příchodu z hospitalizace v psychiatrické léčebně, LDN apod. doporučení ošetřujícího lékaře

Důvody k odmítnutí poskytování služby:

- služba může být odmítnuta, nemožností-li to kapacitní důvody
- **Poskytování služby je odmítnuto žadateli, který:**
 - požaduje službu, kterou zařízení neposkytuje. (V takovém případě mu pracovníci zprostředkují dle aktuálních možností kontakt na požadovanou službu.)
 - je pod vlivem alkoholu nebo jiných psychotropních látek
 - je agresivní
 - je zdravotně nezpůsobilý k pobytu v azylovém domě

Kontaktní hodiny sociálních pracovníků

Sociální pracovník	Kontaktní hodiny	Telefon mobil
Mgr. Veronika Šubová	PO až PÁ 8:00 – 16:00	+420 734 435 266
Jaroslav Marek, DiS.	PO až ST 8:00 – 16:00 ČT 8:00 – 18:00 PÁ 8:00 – 14:00	+420 731 626 178
Služebna ADM	NEPŘETRŽITĚ	+420 739 249 226

Příloha č. 6

AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc

Koordinátorka | Mgr. Iveta Kráčmarová

Telefon | +420 731 408 946 | +420 583 033 452

E-mail | iveta.kracmarova@olomouc.charita.cz

Druh služby | azylové domy | §57 zákona č. 108/2006 Sb.

Identifikátor | 7461871

SLD | středisko Samaritán
pro lidi bez domova

+420 583 033 456
sld@olomouc.charita.cz

SDO | středisko sv. Vincence
pro lidi s duševním onemocněním

+420 585 313 897
sdo@olomouc.charita.cz

STH | středisko sv. Alžběty
pro lidi s tělesným handicapem

+420 585 754 582
sth@olomouc.charita.cz

SMP | středisko Khamoro
pro etnické menšiny a poradenství

+420 585 203 101
smp@olomouc.charita.cz

SKP | středisko sv. Kryštofa
pro krizovou pomoc

+420 739 246 035
skp@olomouc.charita.cz

AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY

Azylový dům pro ženy se nachází v centru města Olomouce v objektu Charity Olomouc na Wurmově ulici č. 5. Nedaleko je zastávka U Dómu tramvaje č. 2, 4 a 6.

CHARITA OLOMOUC

Wurmova 5

771 11 Olomouc

+420 739 249 227

info@olomouc.charita.cz

IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427

Komerční banka a.s. Olomouc
č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

Posláním Azylového domu pro ženy (ADŽ) je poskytnout ubytování, bezpečné zázemí a odbornou pomoc ženám v nouzi a bez přístřeší, které jsou starší 18 let a nemají dítě ve vlastní péči. Nabízíme jim podporu při hledání východiska z obtížné sociální situace a příležitost postavit se znovu na vlastní nohy.

Co Vám nabízíme?

- střednědobé ubytování na dobu max. 12 měsíců
- bezpečné a klidné životní zázemí, zajištění soukromí (v rámci možností AD)
- příjemné dvoulůžkové pokoje, sociální zařízení (WC + sprcha), kuchyňku
- cenově dostupnou stravu, šatstvo zdarma v případě nouze
- zdravotní péči Ordinance praktického lékaře pro lidi v nouzi
- odborné sociální poradenství a asistence
- individuální plánování při řešení Vaší osobní situace
- zapojení do pracovní rehabilitace a odměnu za práci
- kulturní a sportovní vyžití (besedy, soutěže, výlety atd.)
- zájmové aktivity (minikurzy vaření, výtvarné dílny aj.)
- bezplatné zapůjčení knih (knihovna v Azylovém domě pro muže)
- duchovní chvíle a adorace v kapli sv. Richarda

Co potřebujete k přijetí do AD pro ženy?

- občanský průkaz (jiný doklad totožnosti), průkazku z úřadu práce, event. pracovní smlouvu nebo ústřížek složenky od posledního doručeního důchodu

AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY

SLD | středisko Samaritán
pro lidi bez domova

charita OLOMOUC

- podat si písemnou žádost o ubytování v ADŽ (formulář dostanete v ADŽ, na služebné AD pro muže nebo na služebné KCN)
- domluvit si termín osobního jednání s koordinátorkou ADŽ a dostavit se v daném termínu
- doporučení ošetřujícího lékaře při příchodu
- vstupní prohlídku u lékaře Střediska Samaritán pro lidi bez domova

Poskytování služby je odmítnuto žadatelce, která:

- požaduje službu, kterou zařízení neposkytuje. (V takovém případě jí pracovníci zprostředkují dle aktuálních možností kontakt na požadovanou službu.)
- je pod vlivem alkoholu nebo jiných psychotropních látek
- je agresivní
- je zdravotně nezpůsobilá k pobytu v azylovém domě

Kolik stojí námi poskytované služby?

- odborné sociální poradenství a asistence zdarma
- ubytování 90 Kč / den
- praní 1x měsíčně zdarma, zapůjčení žehličky a nádobí zdarma
- čisté ložní prádlo, ručník zdarma

Kdy nemůžeme zájemkyni poskytnout naše služby?

- když se jedná o matku s dítětem ve vlastní péči
- když je pod vlivem alkoholu nebo jiných psychotropních látek nebo se chová agresivně
- když odmítne prokázat nebo nemůže prokázat svou totožnost
- když není schopna uhradit poplatek za ubytování
- když je zdravotně nezpůsobilá k pobytu v ADŽ
- služba může být odmítnuta, nemožňují-li to kapacitní důvody

Příloha č. 7

ORDINACE PRAKTICKÉHO LÉKAŘE PRO LIDI BEZ DOMOVA

Adresa | Wurmova 5 | 771 11 Olomouc

Personál | MUDr. Libor Kvapil | praktický lékař

MUDr. Eva Zedníková | praktická lékařka

Sestra Damiána Čapová | zdravotní sestra

Telefon | +420 739 344 039

Druh služby | Ordinance praktického lékaře pro dospělé | 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních

SLD | středisko Samaritán pro lidi bez domova

+420 583 033 456
sld@olomouc.charita.cz

STH | středisko sv. Alžběty pro lidi s tělesným handicapem

+420 585 754 582
sth@olomouc.charita.cz

SDO | středisko sv. Vincence pro lidi s duševním onemocněním

+420 585 313 897
sdo@olomouc.charita.cz

SMP | středisko Khamoro pro etnické menšiny a poradenství

+420 585 203 101
smp@olomouc.charita.cz

SKP | středisko sv. Kryštofa pro krizovou pomoc

+420 739 246 035
skp@olomouc.charita.cz

ORDINACE

Ordinance praktického lékaře se nachází v centru města Olomouce v objektu Charity Olomouc na Wurmově ulici č. 5. Nedaleko je zastávka U Důmu tramvaje č. 2, 4 a 6.

CHARITA OLOMOUC

Wurmova 5
771 11 Olomouc
+420 739 249 227
info@olomouc.charita.cz
IČ: 44936427 | DIČ: CZ44936427
Komerční banka a.s. Olomouc
č.ú. 1221443811/0100

Fotografie klientů byly použity s jejich souhlasem.

www.olomouc.charita.cz

Posláním ordinace je poskytování zdravotnické péče lidem bez domova a v nouzi jak při akutních potížích, tak s možností registrace a trvalé péče praktického lékaře pro dospělé.

Ordinační doba lékaře

Pondělí	8:00 – 12:00	MUDr. Eva Zedníková
Úterý	12:00 – 16:00	MUDr. Libor Kvapil
Středa	8:00 – 12:00	MUDr. Libor Kvapil
Čtvrtek	8:00 – 12:00	MUDr. Libor Kvapil
Pátek	8:00 – 10:00	MUDr. Eva Zedníková

Naše cíle:

- zajistit zdravotní péči lidem bez domova a v nouzi
- predcházet vzniku vážných onemocnění v důsledku života uživatelů v nevhovujícím prostředí
- bránit šíření infekčních a parazitárních onemocnění
- posílit návyky u pacientů-uživatelů v péči o své zdraví a hygienu
- zajistit dobrou spolupráci mezi zdravotnickými subjekty
- omezit zneužívání rychlé záchranné služby či pohotovostních služeb

Zásady poskytování služeb:

- služba je určena lidem bez domova a v nouzi starším 18 let
- v akutních případech může být ošetřena i osoba mladší

ORDINACE PRAKTICKÉHO LÉKAŘE PRO LIDI BEZ DOMOVA

SLD | středisko Samaritán pro lidi bez domova

charita OLOMOUC

Služba nebude poskytnuta:

- lidem, kteří jsou jakkoli agresivní
- lidem, kteří přicházejí pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných látek a nemají akutní zdravotní potíže
- lidem, kteří porušují pravidla střediska

Kritéria ošetření:

- nahlášení se na služebně Azylového domu Samaritán nebo na Denní centrum Střediska Samaritán pro lidi bez domova
- pacient není pod vlivem alkoholu ani jiných návykových látek a je čistý
- pacient potřebující akutní ošetření nemusí být občanem ČR
- neodkladné pomoci se dostane i těm, kteří nejsou pacienti tohoto lékaře či si nehradí zdravotní pojištění

Doplňující služby:

- v případě potřeby mohou pacienti využít hygienické zařízení a ve spolupráci s Denním centrem získat ošacení

Regulační poplatky a doplátky za léky:

- pacienti platí regulační poplatky na služebně Azylového domu pro muže
- pacienti, kteří jsou v hmotné nouzi, se prokazují potvrzením vystaveným příslušným orgánem nebo sociálními pracovníky střediska
- pacienti, kteří jsou v hmotné nouzi a nemají finanční prostředky na předepsané léky, se mohou obrátit na pracovníky Nizkoprahového denního centra a získat osvobození od poplatků i doplátků, které lze uplatnit pouze v Lékárně u sv. Josefa